

1726

Załącznik
do uchwały Nr XIX/130/04
Rady Gminy Lubenia
z dnia 9 grudnia 2004 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LUBENIA

SPIS TREŚCI

I	WPROWADZENIE		OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH WRAZ Z OKREŚLENIE ICH KOSZTÓW
II	DIAGNOZA	VI	SYSTYEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM
III	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	6.1	INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU
3.1	ZASADY I CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	6.2	KONTROLA PROGRAMU
3.2	CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKEGO I POWIATU RZESZOWSKIEGO	6.3	STRUKTURY ZARZĄDZANIA PROGRAMEM
		6.4	PROCEDURA WERYFIKACJI PROGRAMU
3.3	POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY	VII	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU
IV	USTALENIA PROGRAMU	7.1	ZAŁOŻENIA SZACUNKU KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMU
4.1	CELE I PRIORYTETOWE DZIAŁANIA EKOLOGICZNE W GMINIE LUBENIA	7.2	FINANSOWANIE PROGRAMU
V	RODZAJ I HARMONOGRAM SZCZEGÓŁOWYCH DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH WYNIKAJACYCH Z KRAJOWEGO PROGRAMU	VIII	TERMINY, KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

I. WPROWADZENIE

1.1 PRZESŁANKI OGÓLNE

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wskazuje, iż ochrona środowiska jest obowiązkiem obywateli władz publicznych, które przez swą politykę, powinny zapewnić nie tylko bezpieczeństwo ekologiczne, ale i dostęp do zasobów naturalnych współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. Takimi władzami są również władze gminy. Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, że gmina wykonuje określone uchwałami zadania publiczne z zakresu ochrony przyrody i środowiska oraz gospodarki odpadami. Gmina stosując zasadę zrównoważonego rozwoju, szuka takich kierunków, które doprowadzą do ograniczenia emisji, zmniejszenia energio- wodo- i materiałochłonności, rozwijania aktywności obywatelskiej, poprawy jakości życia mieszkańców. Powinno w tym pomóc zgodnie z ideą rozwoju, planowanie wszelkich działań. Polskie przepisy z zakresu ochrony środowiska przewidują tworzenie kilku typów różnych planów i programów redukcji emisji zanieczyszczeń. Do takich dokumentów zaliczają się: Polityka Ekologiczna Państwa, Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska” wraz z „Planem Gospodarki Odpadami” w Gminie Lubenia jest pierwszym dokumentem kompleksowo przedstawiającym jej politykę ekologiczną, będącym jednocześnie aktualnym, źródłem informacji o ekologicznych uwarunkowaniach dotyczących gminy, oraz spisem konkretnych zadań dla organu gminy, a także wszystkich korzystających ze środowiska. Realizacja powyższych zadań powinna przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Lubenia.

1.2 PODSTAWY PRAWNE

Działania z zakresu ochrony środowiska w powiecie muszą być podejmowane na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska. Art. 17 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) stanowi, że organ wykonawczy gminy sporządza program ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, przy czym projekt programu gminy powinien być zaopiniowany przez organ wykonawczy powiatu.

Program powinien określać wymagania odnoszące się do polityki ekologicznej państwa a w szczególności:

- Cele i priorytety ekologiczne,
- Rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 Prawa ochrony środowiska w związku z art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z dnia 18 września 2001 r. z późniejszymi zmianami) Rada Gminy Lubenia ma obowiązek uchwalić „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lubenia” do 30 czerwca 2004 r. Z wykonania Programu Wójt Gminy Lubenia sporządzi co dwa lata raporty, które przedłoży Radzie Gminy.

Artykuł 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),

zobowiązuje Wójta gminy do opracowania planu gospodarki odpadami, który stanowić ma część programu ochrony środowiska.

Plan ten ma określać:

- aktualny stan gospodarki odpadami w powiecie, ich charakterystykę jakościową i ilościową,
- istniejące instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- schemat przepływu odpadów i koszty gospodarowania odpadami,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarowania odpadami,
- cele i działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- instrumenty finansowe służące do realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i realizacji zamierzonych celów.

W szczególności Plan ten musi spełniać wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620).

Plan gospodarki odpadami Gminy Lubenia powinien być zgodnie z art.14 ust. 7, pkt 4 ustaw, zaopiniowany przez Zarząd Województwa Podkarpackiego oraz Zarząd Powiatu. Wójt Gminy Lubenia będzie składał co dwa lata Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami, a nie rzadziej niż co cztery lata plan ten powinien ulegać aktualizacji.

1.3 ZAKRES PROGRAMU

Główną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju. Program jest dokumentem strategicznym, który:

Stanowi instrument pomocny władzom gminy w zarządzaniu środowiskiem.

Jest podstawą wyboru priorytetów o znaczeniu lokalnym, wyznaczających program inwestycyjny gminy, finansowany min. Przez Fundusze Strukturalne i wkład własny.

Program opracowany jest z uwzględnieniem ustrojowej pozycji samorządu gminy i jej kompetencji wynikających z przepisu prawa ochrony środowiska, a więc ograniczonych własnych możliwościach realizacyjnych i finansowych.

Cele szczegółowe programu są następujące:

- stałe ograniczenie emisji substancji i energii,
- bierna i czynna ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- racjonalne gospodarowanie środowiskiem,
- zwiększenie aktywności obywatelskiej i podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa.

„Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami w Gminie Lubenia do 2010 r.” jest podstawowym

dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska w powiecie, ponieważ:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom, samorządom informacje na temat zasobów, środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- omawia najważniejsze problemy, w tym również zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy,
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie,
- ułatwia a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć,
- ułatwia opiniowanie innych dokumentów strategicznych i indywidualnych rozstrzygnięć oraz wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Zgodnie z art. 14 ust.2, w związku z art. 17 ust. 1 prawa ochrony środowiska, określającego w politykę ekologiczną program przyjmuje się na cztery lata z tym, że przewidziane w nim działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata. Program zawiera zatem zadania dla dwóch faz:

- cele krótkoterminowe – lata 2004 – 2007,
- cele długoterminowe – do roku 2011.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań Programu dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co dwa lata od przyjęcia programu. Aktualizacja zarówno Programu jak i Planu nastąpić musi po upływie czterech lat (zgodnie z ustawą o odpadach).

1.4 METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

Program powstał w oparciu o tzw. otwarty proces planowania, dotyczący wyłącznie zainteresowane jednostki (m.in. jednostki samorządu terytorialnego, instytucji gminnych, organizacji ekologicznych, przedsiębiorców, społeczeństwa) już na etapie jego opracowywania, co powinno zwiększyć efektywność wdrażania programu. O przystąpieniu do jego opracowania powiadomione zostały organy odpowiedzialne za ochronę środowiska w gminie oraz jednostki administracji samorządowej a także jednostki gospodarcze mogące w istotny sposób pomóc w sformułowaniu strategii poprawy stanu środowiska.

O przyjęciu celów, kierunków działań i priorytetów działań na rzecz ochrony, poprawy i racjonalnego wykorzystania środowiska decydowały takie elementy jak:

Specyfikacja obszaru gminy (stan i zasoby środowiska, położenie w centralnej części województwa, możliwości rozwoju gospodarczego, społecznego oraz możliwości finansowania przedsięwzięć ze źródeł budżetowych i pozabudżetowych).

Diagnoza stanu środowiska województwa obejmująca:

- analizę zagrożeń środowiska na terenie gminy i poza gminą,
- ustalenia innych dokumentów wpływających na rozwiązania przyjmowane na poziomie powiatu, a mianowicie:
- wszelkie rozwiązania systemowe na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim,
- zagadnienia współpracy międzygminnej w tym w ramach powiatu,
- gospodarka odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne na terenie powiatu i województwa,
- kształtowanie systemu ekologicznego województwa oraz międzynarodowego systemu ekologicznego Natura 2000,
- ochrona wód podziemnych,
- ocenę istniejącego stanu środowiska województwa, opracowaną na podstawie danych agregowanych na poziomie wojewódzkim.

Dokumenty krajowe:

Polityka leśna państwa (wraz z dokumentami uzupełniającymi: Krajowy program zwiększenia lesistości, Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej i in.

Polityka ekologiczna państwa 1991r. i II Polityka ekologiczna państwa 2001 r.

Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010.

Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007 – 2010.

Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Krajowy plan gospodarki odpadami 2002 r.

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, uwzględniający uwarunkowania międzynarodowe, a w szczególności:

- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,

- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001) oraz Unijne programy ochrony środowiska,
- dyrektywy UE,
- konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę.

Gminne, powiatowe oraz wojewódzkie dokumenty strategiczne, nakreślające kierunki rozwoju społeczno gospodarczego oraz przewidujące realizację zadań kształtujących środowisko:

„Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2000 – 2006”,

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego”,

„Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego”,
„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego”,
„Gminny Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lubenia”,
„Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Lubenia” uchwała Nr XXXIV/164/2001 Rady Gminy Lubenia

Uwarunkowania wynikające z integracji z UE m.in. z dokumentu „Założenia do programu wykorzystania Funduszy Spójności w latach 2004 – 2006”.

Opinie i wnioski jednostek gminnych, zebrane na etapie opracowywania Programu, a dotyczące:

- proponowanych przedsięwzięć,
- priorytetów o zasięgu regionalnym i szerokim zasięgu działania,
- konieczność cyklicznej weryfikacji celów zawartych w Programie.

Program uwzględnia wymagania stawiane przez art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska tj. na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- cele ekologiczne
- priorytety ekologiczne
- rodzaje i harmonogram działań proekologicznych
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

II. DIAGNOZA

2.1 PODSTAWOWE DANE O GMINIE LUBENIA

1) Analiza społeczno-demograficzna

Gmina Lubenia położona jest w południowej części powiatu rzeszowskiego ziemskiego w odległości około 15 km od Rzeszowa – stolicy województwa podkarpackiego i jednocześnie ośrodka równoważenia rozwoju południowo-wschodniej części Polski. Powiat grodzki stanowi centrum rozwoju dla otaczających go terenów, a przede wszystkim ośrodek zatrudnienia dla okolicznej ludności, przekraczający granice powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Powiat rzeszowski jako jeden z większych obszarowo powiatów w województwie podkarpackim charakteryzuje się dużym wewnętrznym zróżnicowaniem:

- warunków przyrodniczych i stanem środowiska,
- sytuacji gospodarczej w tym rolnictwa,
- infrastruktury technicznej,
- zagadnień społecznych.

Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania powiatu, a jednocześnie głównymi kierunkami pracy

w najbliższych latach. Kierunki strategiczne, wokół których będzie się koncentrowała aktywna działalność samorządu powiatu to:

- aktywizacja terenów wiejskich,
- infrastruktura techniczna,
- edukacja,
- bezrobocie, opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- bezpieczeństwo publiczne.

Jednym z najważniejszych elementów sprzyjających rozwojowi powiatu jest dobra współpraca społeczności lokalnych: instytucji, organizacji i liderów. Gmina Lubenia współpracuje sąsiednimi gminami w ramach zrzeszenia Związek Komunalny Wisłok.

a) położenie, powierzchnia, ludność,

Gmina Lubenia jest jedną z 160 gmin województwa podkarpackiego, położoną w jego centralnej części, a zarazem jedną z 13 gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Obejmuje swoim zasięgiem powierzchnię ponad 5477 ha i liczy 6503 mieszkańców (stan na XII 2003). Administracyjnie podzielona jest na cztery sołectwa:

Lubenia,
Straszydle
Siedliska
Sołonka

Są one zróżnicowane tak pod względem zajmowanej powierzchni jak i liczby ludności.

Tabela 1. Podział administracyjny Gminy Lubenia

Sołectwo/wieś	Ludność	Powierzchnia w km ²
Ogółem	6503	54,80
Lubenia	2414	16,71
Siedliska	1705	9,08
Sołonka	477	8,66
Straszydle	1907	20,32

Źródło: Opracowanie własne

W strukturze sieci osadniczej miejscowość Lubenia jest ośrodkiem lokalnym pełniącym funkcje administracyjno-usługowe dla obszaru gminy. Ośrodkiem ponadlokalnym jest miasto Rzeszów, siedziba władz województwa podkarpackiego, będącego równocześnie siedzibą władz powiatu rzeszowskiego.

Rzeszów świadczy dla gminy usługi wyższego rzędu:

- administracyjne,
- ekonomiczne,
- kulturalne,
- zdrowotne, oraz
- wymiaru sprawiedliwości.

Gmina Lubenia położona jest na południowo-zachodnim skraju powiatu rzeszowskiego i graniczy:

- od północy z Gminą Boguchwała,
- od północnego-wschodu z Gminą Tyczyn,
- od południowego-wschodu z Gminą Błażowa,
- od południowego-zachodu z gminą Niebylec (powiat strzyżowski),
- od zachodu z gminą Czudec (powiat strzyżowski).

b) środowisko przyrodnicze

Geograficznie gmina Lubenia położona jest w obrębie północnego obrzeża Pogórza Dynowsko - Strzyżowskiego, obejmując w północnej części fragment rozległej, wcinającej się w obszar Pogórza Doliny Wisłoka. Rzeźba terenu jest urozmaicona z widocznymi, znacznymi deniwelacjami. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 210-450 m npm.

Niewątpliwym bogactwem naturalnym na terenie gminy Lubenia są źródła leczniczych wód siarczanowych. Bardzo wydajne źródło znajduje się u zbiegu granic wsi Lubenia-Hermanowa-Budziwój, w otoczeniu pięknych jarów bukowych. Bogate źródła wody siarczanowo-jodowej znajdują się w przysiółku Horodne w Lubeni, solanki w Sołonce oraz obfite źródła wody pitnej w przysiółku Przylasek, w którą zaopatrują się mieszkańcy Rzeszowa i okolicznych gmin.

Na terenie gminy występują także złoża gipsu we wsi Siedliska-Broniakówka, złoża łupków i piaskowców menilitowych we wsi Straszędzie, Lubenia i Siedliska, złoża kruszywa naturalnego w dorzeczu rzeki Wisłok, w Siedliskach.

Budowa geologiczna gminy jest zróżnicowana:

obszary dolinne, głównie dolina Wisłoka i Lubenki oraz większych jej dopływów, wypełnione są utworami aluwialnymi kilkumetrowej miąższości, wykształcone głównie jako średnioosnośne pyły i gliny pylaste. Lokalnie wśród aluwii występują serie piaszczysto-żwirowe eksploatowane do celów gospodarczych obszary poza dolinę zbudowane są z utworów fliszowych, zróżnicowanych litologicznie, w części północno-wschodniej gminy i południowo-zachodniej. Południowo-zachodnią część gminy budują twory kredy, natomiast północno-wschodnią twory trzeciorzędu, w którym znaczne powierzchnie zajmują pstry łupki, łatwo ulegające uplastycznieniu o podatne na występowanie osuwisk, północny skraj gminy leży na pograniczu Zapadliska Przedkarpackiego, wypełnionego łałami rakowieckimi, wśród których występują wapienie i gipsy

Bogactwem naturalnym gminy są kompleksy leśne. Zajmują one 25% powierzchni gminy i dodają gminie walorów krajobrazowych. Południowo-wschodnia część gminy to przewaga lasów iglasto-liściastych z chronionym drzewostanem jodły nasiennej.

Lasy Gminy Lubenia zaliczane są do VIII Krainy Przyrodniczo-Leśnej Karpackiej w dzielnicy 3 – Pogórza Karpackiego.

Zasadniczym typem siedliskowym jest las świeży wyżowy, zajmujący ponad 99% ogólnej powierzchni leśnej. Pozostałą powierzchnię zajmują lasy olszowe, związane z dolinami cieków.

Skład gatunkowy lasów jest zróżnicowany. Zasadniczą przestrzeń lasów, ponad 60% drzewostanu stanowią jodła i sosna, w mniejszym stopniu dąb, grab i buk.

Na obszarze gminy przeważają gleby o średniej klasie bonitacji, ponadto 50 % obszaru gminy to teren położony na stokach o nachyleniu powyżej 15 % spadku terenu. W stosunku do powierzchni stosunkowo duży procent to użytki zielone.

c) turystyka

Atrakcyjność turystyczna obszaru uzależniona jest od trzech czynników – rangi walorów turystycznych, dostępności komunikacyjnej oraz zdolności obsługowej urządzeń turystycznych.

Obszary, które zajmuje Gmina Lubenia należą do atrakcyjnych turystycznie. Ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo Rzeszowa tereny stosunkowo najładniejsze są miejscem penetracji, najczęściej w okresie weekendów. Warunki środowiska geograficzno-przyrodniczego pozwalają tu na skorzystanie z walorów krajoznawczych. Potencjalną szansą gminy jest rozwój funkcji uzdrowiskowej.

Gmina Lubenia położona jest na skraju Pogórza Dynowskiego w odległości zaledwie 16 km od Rzeszowa. Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu i dużymi spadkami terenu. Występują tu znaczne różnice wzniesień od 240 m npm, do 420 m npm co sprawia, że obszar gminy należy do najbardziej atrakcyjnych turystycznie regionów byłego województwa rzeszowskiego.

Malowniczy krajobraz, zalesione wzgórza, duże kompleksy leśne zajmujące około 25% powierzchni gminy, czyste powietrze, liczne strumyki i potoki, skupiska ciekawej roślinności oraz specyficzny niemal uzdrowiskowy mikroklimat czynią z tego terenu doskonałe miejsce do wypoczynku.

Atutem Gminy Lubenia jest bez wątpienia ponad 600 letnia tradycja, której wpływ i dziś można zauważyć w gwarze, obyczajach i obrzędach. O bogatej historii mówią znaleziska archeologiczne oraz zachowane zabytki.

Jednym z elementów zagospodarowania turystycznego terenu są wyznaczone piesze trasy umożliwiające poruszanie się turystów w sposób bezpieczny zarazem nie zagrażający środowisku.

Przez teren Gminy Lubenia przebiegają 2 szlaki turystyczne znaczone kolorem żółtym:

- przebiegający przez północną część gminy na odcinku 5 km jest szlakiem dookoła Rzeszowa o długości 120 km,
- przebiegający granicą z Gminą Niebylec na odcinku około 6 km stanowiący fragment 43 km długości szlaku z Czudca do Dynowa.

Gmina może stać się obszarem atrakcyjnym dla rekreacji z uwagi na fakt występowania dużych walorów krajoznawczo-estetycznych, możliwości rozwoju agroturystyki oraz rekreacyjnego wykorzystania kompleksów leśnych.

W Gminie Lubenia praktycznie nie istnieje baza turystyczna.

Ruch turystyczny, szczególnie o dużym natężeniu może wywołać szereg niekorzystnych zmian w środowisku poddanym jego presji. Takiemu oddziaływaniu mogą ulec najatrakcyjniejsze obszary gminy. Konieczna jest odpowiednia organizacja życia gospodarczego oraz turystyki i rekreacji w celu zachowania walorów środowiska przyrodniczego. Należy w sposób świadomy kształtować krajobraz poprzez harmonijne łączenie zabudowy z roślinnością, zwiększać odporność terenu na użytkowanie rekreacyjne oraz eksponować walory estetyczne.

d) zagospodarowanie przestrzenne

We wszystkich miejscowościach gminy występują niekorzystny funkcjonalnie i przestrzennie system zagospodarowania obszarów osadniczych powodujący znaczną koncentrację zabudowy wzdłuż głównych dróg i utrudniający uruchomienie drugiej linii zabudowy, a jednocześnie dość duże rozproszenie zabudowy na całym terenie gminy. Niejednokrotnie zabudowa pojawia się w miejscach fizjologicznie i funkcjonalnie nieuzasadnionych. Istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg wymagających niejednokrotnie remontu lub poszerzenia.

We wsi Lubenia występuje korzystna koncentracja usług ułatwiająca korzystanie z nich, a jednocześnie nawiązywanie kontaktów społecznych. Słabe wyposażenie w urządzenia i tereny rekreacyjno-sportowe wynika z niedorozwoju infrastruktury społecznej.

e) uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Część terenu Gminy Lubenia położona jest w granicach Hyżnieńsko – Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Środowisko przyrodnicze gminy Lubenia wykazuje stosunkowo niewielki stopień negatywnych zmian. Do najważniejszych elementów środowiska należy zachowanie odpowiedniej czystości wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza atmosferycznego. Niewielkie jest również skażenie gleby. Istotny problem stanowi gospodarka odpadami. Główne zagrożenia związane są z zanieczyszczeniem atmosfery w wyniku emisji z zewnątrz oraz coraz większej mechanizacji i chemizacji oraz systematycznego wzrostu komunikacji samochodowej.

W zagospodarowaniu terenów gminy wystąpią ograniczenia wykluczające rozwój osadnictwa, a wynikające z:

- istnienia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 432 Dolina rzeki Wisłok,
- złóż kopalin surowców mineralnych kopalin podstawowych i pospolitych,
- terenów podmokłych o wysokim poziomie wód gruntowych, terenów inwersyjnych i o niekorzystnych warunkach topoklimatycznych,
- terenów w zasięgu wód powodziowych,
- obszarów zalesionych i leśnych,
- kompleksów gleb najwyższych klas bonitacyjnych,
- terenów osuwiskowych i zboczowych o dużych spadkach.

Tereny korzystne dla rozwoju budownictwa:

- tereny o małych spadkach (0-12%),
- tereny o zwierciadle wody gruntowej powyżej 2,0m,
- tereny pozainwersyjne,
- tereny na stokach o dobrym nasłonecznieniu.

Grunty chronione zajmują na terenie gminy 2818,27 ha i stanowią aż 77,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa są korzystne, jednakże czynnikiem ograniczającym te warunki jest ekspozycja terenów uprawowych na stokach.

Gmina posiada więc znakomite warunki dla ekologicznej produkcji rolnej na bazie dobrych gleb. Osiąganie wysokich efektów produkcji rolnej, wymaga zastosowania w gospodarce zabiegów przeciw degradacyjnym powierzchni produkcyjnej na stokach o większym nachyleniu. Najlepsze gleby, tereny o spadkach ponad 20%, uniemożliwiających mechanizację prac polowych winny być wykorzystywane jako trwałe użytki zielone, głównie pastwiska a tereny osuwiskowe powinny być zalesione.

f) komunikacja

Przez teren Gminy Lubenia nie przebiega żadna linia kolejowa, natomiast na dwóch niewielkich odcinkach wzdłuż zachodniej granicy gminy przebiega odcinek linii kolejowej relacji Rzeszów – Jasło/Zagórz przewidzianej do modernizacji. Przystanek Babica w rejonie skrzyżowania drogi krajowej Nr 9 i drogi powiatowej 599 służy mieszkańcom Gminy Lubenia.

Podstawowym problemem jest zachowanie istniejących urządzeń w dobrym stanie technicznym czego wymaga ekonomiczne uzasadnienie dalszego funkcjonowania tej linii kolejowej ze względów gospodarczych i turystycznych.

komunikacja drogowa

Na terenie Gminy Lubenia występują jedynie drogi powiatowe i gminne. Nie występują drogi krajowe i wojewódzkie.

drogi powiatowe

Zgodnie z nowym podziałem dróg publicznych na teren gminy prowadzi 6 dróg powiatowych. Drogi te stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy obsługujący cały teren gminy tj. podstawowe jednostki osadnicze i podstawowe obszary funkcjonalne. Sieć dróg powiatowych umożliwia powiązania funkcjonalne i komunikacyjne z przyległymi obszarami.

Stan dróg powiatowych jest niezadowalający. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego do zrealizowania programu radykalnej poprawy ich stanu potrzeba środków finansowych wielokrotnie przekraczających dotychczasowe możliwości budżetu powiatu.

Tabela 2 Odcinki dróg powiatowych w Gminie Lubenia

Nr i nazwa drogi	Długość w m o nawierzchni			Pow. tys. m ²
	Ogółem	Twardej	Grunt	
585 Zarzecz-Siedliska	532	532	-	2 660
586 Lubenia-Siedliska-Tyczyn	4 534	4 534	-	22 670
597 Niebylec-Blizianka-Sołonka-Straszydle	5 928	4 053	1 875	23 712
598 Lubania-Połomia	2 946	2 946	-	14 730
599 Babica-Lubenia-Błazowa	13 218	13 218	-	66 090
601 Tyczyn-Hermanowa-Starszydle	2 192	2 192	-	10 960
Razem	29 350	27 475	1 875	140 820

drogi gminne

Uzupełnienie sieci dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Obsługują one głównie przyległą zabudowę na terenie poszczególnych miejscowości gminy.

Łączna długość dróg:
gminnych wynosi 38 000m,

gospodarczych 15 000m.

Są one w bardzo różnym stanie technicznym, najczęściej wymagają remontu i modernizacji, niektóre zaś po prostu realizacji. Wiele z nich nie posiada uregulowanych stanów własności dla wymaganego przepisami pasa drogowego wynoszącego w liniach rozgraniczających minimum 15m.

Ścieżki rowerowe

Przez teren gminy przebiegają wyznaczone trasy rowerowe

TRASA Nr 1- żółta

Początek trasy: stare kościelisko w Lubeni (miejsce, z którego został przeniesiony kościół dębowo-modrzewiowy, znajdujący się obecnie w Straszylu).

W górę w stronę kamieniołomu, miejsce wypoczynku „Pod grzybkiem” - (teren jest własnością UG w Lubeni) odległość 3 000m.

Zjazd w prawo - można tu podziwiać panoramę całej Lubeni, odpoczynek „Pod grzybkiem” - odl. 3 900m.

Przejazd obok drewnianego mostu na rzece „Lubeka”, centrum gminy (sklep, telefon, policja, Ośr. Zdr., apteka, poczta) 5 600m, powrót do punktu wyjścia.

Długość trasy 6 700, jest to trasa dość łatwa, bardzo atrakcyjna, z pięknymi widokami, można nią podróżować z dziećmi.

TRASA Nr 3 - niebieska

Początek trasy: rozpoczynamy przed gimnazjum w Siedliskach, asfaltową drogą kierujemy się w stronę Lubeni, po drodze możemy wstąpić na tor speedway rowerowy (własność UG - obiekt wybudowany zgodnie z wymogami Polskiego Towarzystwa Speedway Rowerowego), za piekarnię GS skręt

w prawo (3 000m), stopień wodny na rzece „Lubeka”, stadion sportowy (4 600m), miejsce odpoczynku ok. 6 000m - widok na Lubenię, Jasieniki, bar „Leśny” - można odpocząć, usiąść, posłuchać muzyki a nawet zabawić się w dyskotecę „Pod lipą” ok. 6 900m, zjazd drogą żwirową w dół Lubeni - centrum. Długość trasy 12 000m.

TRASA Nr 2 - zielona

Początek trasy :wędrowkę rowerem rozpocząć można od piekarni GS"SCH" w Lubeni w kierunku Urzędu Gminy, centrum gminy (UG) ok. 1 600 m, drewniany most na rzece „Lubeka” (ok. 2 400m), odpoczynek „Pod grzybkiem” 3 300m, punkt widokowy obok „Trzech Krzyży” - 5 100m (piękna panorama

Straszydła i Lubeni, widok na okop), kierunek droga powiatowa w stronę Straszydła, zabytkowy kościół w Straszydlu z XVII wieku – 8 900m, powrót drogą powiatową w kierunku zapory (stopień wodny) na rzece „Lubeka”, powrót na miejsce wyjścia.

Długość trasy 15 400m.

TRASA Nr 4 - brązowa

Jest to trasa bardzo długa i trudna, dla wytrwałych rowerzystów, jednak za ciężkie trudy wynagradza bogactwem krajobrazu miejsc, które naprawdę warto zobaczyć. Ma ona długość ok. 35 000. Początek trasy: obok kościoła w Siedliskach, w stronę cmentarza ok. 800m możliwość dojazdu drogą asfaltową ok. 800m do starej kopalni gipsu, zjazd przez „Księżę lasek” ok. 1 900m, kapliczka „Krzyżowa”, stare kościelisko, w stronę stopnia wodnego na rzece „Lubeka”: ok. 4 400m, Lubenia „Luka”

ok. 7 800m, w stronę szkoły w Sołonce (droga żwirowa ok. 1 500m), do źródła słonej wody - miejsce odpoczynku (las, cisza, spokój, stara piękna lipa, pasieki), powrót w stronę kościoła w Straszydlu ok. 13 900m, strzelnica - kamieniołom ok. 15 800m, stadnina koni „Amazonka” ok. 18 000m - miejsce odpoczynku, można pojeździć na grzbiecie pięknego hucula pod okiem doświadczonego instruktora lub bryczką przemierzyć malownicze pagórki Straszydła, kierunek Przylasek – „Studzienka” ok. 20 200m, drogą przez las ok. 2 km.

g) zaopatrzenie w wodę

Na terenie Gminy Lubenia występują trudne warunki hydrogeologiczne na wykonanie zorganizowanego zaopatrzenia w wodę w postaci wodociągu.

Na terenie niskiej doliny Wisłoka występują warunki ujęcia wód głębszych.

Obecnie istnieją dwie studnie wiercone po spółdzielni, które od paru lat nie są eksploatowane, a ich stan techniczny oraz wydajność nie jest rozeznana. Gmina Lubenia nie posiada zorganizowanego kompleksowego rozwiązania systemu zaopatrzenia w wodę. Jednostki gospodarcze oraz ludność we własnym zakresie wykonała lokalne ujęcia wody z istniejących źródeł i studni kopanych na własnych posesjach. Mieszkańcy gminy zaopatrują się z własnych źródeł wody. Stan sanitarny ujęć jest niekontrolowany, a jakość wody nie jest zbadana.

Tabela 3 Zapotrzebowanie wody w Gminie Lubenia

Nazwa miejscowości	Q _{śred.dob} m ³ /d	Q _{max dob} m ³ /d	Q _{max h} m ³ /h
Lubenia	268,35	340,11	23,06
Siedliska	198,33	248,06	16,03
Sołonka	55,80	69,54	4,37
Straszydle	200,92	258,17	16,97
Razem	723,40	915,88	60,43

h) odprowadzanie ścieków

Gmina Lubenia posiada oczyszczalnię ścieków z lokalizacją w miejscowości Siedliska. Oczyszczalnia docelowo przejmie ścieki z terenu całej gminy. W budowie jest kanalizacja sanitarna w Lubeni. Do ogólnego systemu zostało włączonych część budynków mieszkalnych, pozostałe sukcesywnie zostaną podłączone do kanalizacji.

Wieś Sołonka i Straszydle zostaną podłączone w późniejszym czasie, po wykonaniu kanałów sanitarnych na ich terenie. Budynki mieszkalne na terenie gminy przede wszystkim posiadają własne zbiorniki na gromadzenie ścieków, które po wykonaniu kanalizacji będą sukcesywnie likwidowane.

Oczyszczalnia ścieków została zaprojektowana dwuetapowo:

I etap o przepustowości	300 m ³ /d
II etap o przepustowości	300 m ³ /d
Łącznie docelowa przepustowość	600 m ³ /d

Zrzut ścieków oczyszczonych do rzeki Wisłok, wylot z oczyszczalni około 4 km powyżej ujęcia wody dla miasta Rzeszowa. Oczyszczalnia została wykonana na górnej trasie rzeki Wisłok zgodnie z warunkami technicznymi lokalizacji oczyszczalni, tj. powyżej poziomu wody 20-letniej i wody 100-letniej, w związku z tym nie przewidziano jakichkolwiek urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

Na terenie gminy istnieją lokalne urządzenia do unieszkodliwiania ścieków nie spełniające warunków i przepisów z zakresu ochrony wód powierzchniowych i warunków ich odprowadzania. System odprowadzania ścieków z budynków indywidualnych wymaga uporządkowania.

Ścieki przemysłowe nie występują na terenie gminy z uwagi na brak zakładów przemysłowych. Istnieją obiekty typu stacja benzynowa CPN lub mogące zanieczyścić środowisko drobne warsztaty produkcyjne, które posiadają urządzenia do gromadzenia ścieków i odpowiednie umowy na ich wywóz.

Na terenie Gminy Lubenia nie występuje legalny zrzut ścieków o przekroczonych dopuszczalnych ładunkach zanieczyszczeń bezpośrednio do odbiorników.

kanalizacja deszczowa

Na terenie Gminy Lubenia nie występuje zorganizowana sieć kanalizacji deszczowej. Odprowadzanie wód opadowych odbywa się przez spływ powierzchniowy i systemem odkrytych rowów przydrożnych i melioracyjnych. Lubenia leży na terenach, na których części występuje zagrożenie powodzią. Dotyczy to przede wszystkim rejonów leżących w płaskodennych dolinach strumieni i potoków. Na terenie gminy nie ma natomiast wałów przeciwpowodziowych ani innych obiektów i urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

i) sieć ciepłownicza

Na terenie Gminy Lubenia ogrzewanie budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej i przemysłowych opiera się na indywidualnych systemach grzewczych – nie występują scentralizowane systemy.

Analizując rodzaje tych systemów pod kątem spalonych paliw można wyróżnić:

ogrzewanie węglowe i drewnem,
ogrzewanie gazem ziemnym,
ogrzewanie gazem butlowym,
ogrzewanie olejem opałowym.

Na terenie gminy nie występują zorganizowane systemy ogrzewania budynków z wykorzystaniem energii źródeł odnawialnych, brak danych co do wykorzystania takich źródeł w ogrzewaniu indywidualnych budynków mieszkalnych i gospodarstw.

Na terenie gminy działa kilkanaście kotłowni o mocy od 40 kW wzwyż, z tego największe to:

Gimnazjum Siedliska	170 kW
Urząd Gminy Lubenia	130 kW
Szkoła Podstawowa Straszydle	210 kW
Ośrodek Zdrowia Lubenia	120 kW
Dom Kultury Straszydle	70 kW
Szkoła Podstawowa Sołonka	70 kW
Baza GS Lubenia	60 kW
Dom Kultury w Siedliskach	50 kW
Szkoła Podstawowa w Lubeni	400 kW

Stan techniczny kotłowni w tego typu obiektach jest średni w przypadku kotłowni węglowych i bardzo dobry lub dobry w przypadku kotłowni gazowych.

Gmina Lubenia nie dysponuje programem zaopatrzenia gminy w ciepło.

j) gaz ziemny

Gmina Lubenia zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy GZ-50 z sieci średnioprężnych. Gmina zasilana jest dwustronnie:

Poprzez gazociąg ϕ 100 z miejscowości Babica,
Poprzez gazociąg ϕ 80 z miejscowości Budziwój.

Przepustowość gazociągów zasilających jest wystarczająca dla zasilania istniejącego osadnictwa jak i planowanego. Dlatego też nie przewiduje się rozbudowy sieci zasilających, a tylko rozbudowę sieci rozdzielczej dla planowanego obszaru zabudowy mieszkaniowej. Obsługę odbiorców na terenie gminy prowadzi Rozdzielnia Gazu w Rzeszowie podlegająca Zakładowi Gazowniczemu w Rzeszowie.

k) gaz płynny

Szacuje się, że na terenie Gminy Lubenia ok. 20% mieszkańców w około 300 gospodarstwach domowych korzysta z gazu płynnego zbiornikowego i butlowego. W Rzeszowie i okolicach działa co najmniej trzech poważnych dystrybutorów gazu płynnego. Gaz ten używany jest do celów bytowych i grzewczych. Analizując wielkość sprzedaży gazu płynnego na terenie Gminy Lubenia na przestrzeni lat, daje się zauważyć tendencję rosnącą.

l) elektroenergetyka

Gmina Lubenia zasilana jest energią elektryczną ze zintegrowanego ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego siecią elektroenergetyczną napowietrzną średniego napięcia 15 kV. Gmina Lubenia w całości jest zelektryfikowana. Urządzenia do przesyłania energii elektrycznej są zmodernizowane. 60% dróg powiatowych i ok. 20 % dróg gminnych i gospodarczych jest oświetlanych.

W Gminie nie ma niekonwencjonalnych (odnawialnych) źródeł energii elektrycznej oddających moc do sieci energetyki zawodowej. Brak informacji o małych elektrowniach pracujących na potrzeby drobnych odbiorców.

Szacuje się, że w perspektywie zapotrzebowanie mocy w Gminie Lubenia wyniesie około 2,6 MW, w tym na cele produkcji rolnej i cele bytowe 1,9 MW.

m) telekomunikacja

Operatorem sieci telekomunikacji w Gminie Lubenia jest Telekomunikacja Polska SA Zakład Telekomunikacji w Rzeszowie. Ponad 700 abonentów Gminy Lubenia obsługuje nowoczesna elektroniczna centrala cyfrowa Alcatel S 12 o pojemności 1000 numerów. Niewielką grupę abonentów we wsi Siedliska obsługuje Okręgowa Spółdzielnia Telefoniczna w Tyczynie z siedzibą w Chmielniku.

n) własność nieruchomości

O poziomie życia ludności w dużym stopniu decydują warunki mieszkaniowe. W Gminie Lubenia znajduje się 1695 mieszkań zamieszkałych stale, wszystkie w domach wolnostojących. Średnia powierzchnia użytkowa tych mieszkań wynosi 83,2 m².

Do użytku w roku 2002 oddano 10 mieszkań, z czego wszystkie w budownictwie indywidualnym.

2. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Występowanie licznych stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Lubenia wskazuje na to, że tereny te pozostawały w kręgu zainteresowań w różnych okresach historycznych.

Do zabytków architektury sakralnej na terenie Gminy Lubenia należą dwa zespoły kościelne: w Lubeni i w Straszylu.

Zespół kościelny w Lubeni składa się z kościoła, plebani i otaczającego kościół starodrzewia. Obecnie istniejący neogotycki kościół parafialny został wzniesiony w latach 1928-1931. Jest to obiekt trójnawowy z transeptem, trójbocznym prezbiterium oraz wieżą na osi elewacji głównej. Wybudowano go z czerwonej, palonej cegły na kamiennym podmurowaniu, obiekt stanowi dominantę przestrzenną w skali całej okolicy. W skład zespołu wchodzi również wikarówka, wybudowana na przełomie lat 20 i 30 XX w. Jest to obiekt parterowy na rzucie prostokąta kryty dwuspadowym dachem. Murowane i otynkowane ściany kontrastują z czerwoną dachówką pokrycia. Wzdłuż ogrodzenia placu kościelnego zachował się starodrzew.

Zespół kościelny w Straszylu to otoczony starodrzewiem, drewniany kościół. Do niedawna w skład zespołu wchodziła spalona w 1993 r. plebania. Kościół jest obiektem trójnawowym, halowym tróprzęsłowym o konstrukcji zrębowej z lisicami na ceglanej podmurówce. Od południowej strony usytuowana jest wieża o konstrukcji słupowej. Do wieży przylegają dwa przedsionki.

Do zabytków sakralnych zalicza się także kaplica na terenie cmentarza w Siedliskach. Wzniesiona w 1852 r. na planie prostokąt przykryta dwuspadowym dachem z sygnaturką dziś znajduje się w bardzo złym stanie technicznym.

Na terenie Gminy Lubenia nie zachowały się do chwili obecnej żadne zespoły dworskie. Najdłuższą istniał murowany dwór w Straszylu jeszcze w latach 70 użytkowany i zamieszkały. Wcześniej, bo po II wojnie światowej rozebrano dwór w Siedliskach.

Na terenie gminy zachowały się jeszcze niektóre obiekty przemysłowe. Do niedawna funkcjonowało kilka kuźni w każdej ze wsi – dziś istnieje tylko jeden obiekt w Siedliskach. Innym obiektem jest młyn w Lubeni usytuowany na miejscu wcześniejszego, najstarszego w okolicy młyna wodnego. Do 1920 r. posiadał koło wodne, potem sprowadzono z Wiednia turbinę. Obecny murowany obiekt postawiono w 1925 r. na miejscu spalonego drewnianego.

Na obszarze gminy zachowało się stosunkowo dużo wiejskiej zabudowy drewnianej. Są to najczęściej budynki gospodarcze, ale spotykamy też i mieszkalne. Najczęściej są to skromne drewniane domy o konstrukcji zrębowej. Dachy starszych domów są najczęściej czterospadowe, późniejszych dwuspadowe, pierwotnie kryte strzechą. Ściany domów często są oszalowane pionowo, niektóre posiadają ganki od strony głównej drogi. Zachowały się nieliczne całe zagrody z przełomu XIX i XX w. Składają się przeważnie z drewnianego obiektu mieszkalno-gospodarczego wraz ze stodołą, czasem stajnia była obiektem odrębnym. Ważnym elementem zagrody była murowana piwnica.

Tabela 4. Zachowane obiekty kubaturowe oraz kapliczki o wartościach historycznych na terenie Gminy Lubenia

Nazwa miejscowości	Nr	Obiekt	Materiał	Datowanie	Użytkownik
Lubenia	1	Kościół paraf. pw. Św. Urszuli	mur.	1925-1931	Parafia rzym.-kat.
	2	Wikarówka	mur.	1925-1931	
	3	Zagroda Nr 130	kam.	XIX/XX w.	
	4	Dom Nr 136	drewn.	4 ć. XIX w.	Jan Gugała
	5	Dom Nr 270	drewn.	1920-1930	K. Brzeżawka
	6	Zagroda Nr 242 Piwnica	mur. kam.	p. XIX w.	
	7	Dom Nr 486 Młyn wodny	mur.	około 1925	

	8	Dom Nr 22	drewn.	około 1906	A. Czaja
	9	Dom Nr 18	drewn.	1933	H. Orzech
	10	Dom Nr 811	drewn.	XIX/XX w.	Kalembkiewicz
	11	Kapliczka obok nr 124	mur.	1 ć. XX w.	
	12	Kapliczka przy dr. do Sołonki	mur	1 ć. XX w.	
	13	Kapliczka Księży Lasek	kam.	1903	
	14	Kapliczka obok nr 168	kam.	1922	
	15	Kapliczka obok nr 651	kam.	4 ć. XIX w.	
Siedliska	16	Zagroda Nr 263 Dom	drewn.	4 ć. XIX w.	T. Myrda
	17	Zagroda Nr 263 Stodoła	drewn.	około 1908	
	18	Dom Nr 364	drewn.	4 ć. XIX w.	S. Masłyk
	19	Dom 377	drewn.	3 ć. XIX w.	H. Garlak
	20	Zagroda Nr 450 Dom	drewn.	około 1930	J. Mazur
	21	Zagroda Nr 450 Piwnica	mur. kam.	około 1930	
	22	Kuźnia obok nr 490	drewn.	1945	F. Cios
Sołonka	23	Kapliczka na cmentarzu	mur.	XIX w.	
	24	Kapliczka	mur.	p. XX w.	
	25	Kapliczka	mur.	4 ć. XIX w.	Moskwa
	26	Kapliczka	mur.	około 1930	L. Kuryłowicz
	27	Kapliczka	mur.	2 p. XIX w.	
	28	Kapliczka	kam.	1925	
	29	Figura Matki Bożej Bolesnej	kam.	około 1950	E. Duda
	30	Zagroda Nr 111 Dom	drewn.	p. XX w.	F. Baran
	31	Zagroda Nr 111 Piwnica	mur. kam.	około 1930	
	32	Kapliczka	kam.	1927	
	33	Kapliczka	kam. n.	1894	
	34	Kapliczka	mur.	XIX w.	
Straszydle	35	Zespół kościoła pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy	drewn.	1739	parafia rzym.-kat.
	36	Dom Nr 270	drewn.	I.20 XX w.	S. Warzybok
	37	Stodoła	drewn.	I.20 XX w.	S. Warzybok
	38	Dom Nr 77	drewn.	1825	S. Solecka
	39	Stodoła Nr 77	drewn.	I. 20 XX w.	S. Solecka
	40	Dom Nr 135	drewn.	1927	
	41	Dom Nr 314	drewn.	około 1930	T. Rak
	42	Dom Nr 386	drewn.	1911	B. Gromek
	43	Zagroda Nr 424 Dom	drewn.	XIX/XX w.	A. Słowik
	44	Zagroda Nr 424 Stodoła	drewn.	XIX/XX w.	
	45	Zagroda Nr 424 Piwnica	mur. kam.	XIX/XX w.	
	46	Dom Nr 455	drewn.	XIX/XX w.	K. Miktus
	47	Dom Nr 581	drewn.	1911	I. Michałowicz
	48	Kapliczka	mur.	p. XX w.	
	49	Kapliczka	kam.	4 ć. XIX w.	
	50	Kapliczka	mur.	I.30 XX w.	
	51	Kapliczka	mur.	1922	
	52	Kapliczka	mur. kam.	2 p. XIX w.	
	53	Kapliczka	mur.	1930	
	54	Kapliczka	kam.	około 1890	
	55	Kapliczka	mur.	1 p. XX w.	

identyfikacja problemów

Brak rozwoju systemów infrastruktury technicznej, staje się istotną barierą rozwojową gminy. Nienadążanie systemów

infrastrukturalnych za potrzebami gminy określa się jako „lukę infrastrukturalną”. Utrudnienie lub spowolnienie świadczenia usług infrastrukturalnych określa się jako barierę infrastruktury technicznej. W razie utrudnienia bądź spowolnienia modernizacji

lub rozwoju systemów zaopatrzenia może nastąpić ograniczenie lub opóźnienie rozwoju gminy albo znacząca uciążliwość dla mieszkańców.

W systemach zaopatrzenia mogą występować bariery: informacyjne, organizacyjne, techniczne, ekonomiczne, przestrzenne, społeczne i prawne.

Uwarunkowania sprzyjające tj. szanse, perspektywy i mocne strony gminy, które władze samorządowe powinny wykorzystać do realizacji celów rozwoju:

korzystne położenie w stosunku do Rzeszowa i możliwość pozyskania uzdatnionej wody miejskiej oraz odprowadzenia ścieków do oczyszczalni rzeszowskiej, - raczej nie możliwość zaopatrzenia w gaz wszystkich odbiorców w gminie, możliwość wspólnego z otaczającymi gminami rozwiązania problemu odpadów komunalnych, korzystne położenie gminy w stosunku do istniejącego GPZ w Boguchwale oraz planowanych stacji 110/15 kV, dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna, po reelektryfikacji całej gminy, dobre oświetlenie dróg powiatowych, słabsze dróg gminnych przygotowany plan rozbudowy sieci telefonicznej z terminem realizacji do 2001 r., intensywny rozwój telekomunikacji oparty na technikach cyfrowych, światłowodowych i bezprzewodowych, prawne ustalenie standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Uwarunkowania utrudniające, tj. zewnętrzne zagrożenia, cechy negatywne i słabe strony gminy, które władze samorządowe powinny starać się niwelować:

- brak wydajnych źródeł wody pitnej, nieudokumentowane zasoby wody w GZWP 432,
- brak możliwości objęcia całej gminy systemem kanalizacji do oczyszczalni w Siedliskach,
- konieczność realizacji systemów lokalnych – możliwość skażenia wód powierzchniowych i podziemnych,

- trudności techniczne doprowadzenia sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej do rozproszonej zabudowy, trudność tworzenia systemów infrastrukturalnych,
- brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- niski wskaźnik gęstości abonentów telefonicznych,
- niepewna sytuacja przedsiębiorstw elektroenergetycznych wobec planowanej restrukturyzacji i prywatyzacji,
- niska rentowność inwestycji infrastrukturalnych na obszarach peryferyjnych o zabudowie rozproszonej.

Dalszy rozwój Gminy Lubenia w dużej mierze jest uwarunkowany rozwojem komunikacji w celu zapewnienia prognozowanych potrzeb przewozowych mieszkańców gminy przy zapewnieniu przyjętych standardów osiągalności celów podróży i poziomu usług transportowych oraz powiązań układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym na poziomie zgodnym z potrzebami wynikającymi ze strategii rozwoju gospodarczego gminy i regionu.

Uzyskanie rozwiązań komunikacyjnych w optymalny sposób wykorzystujących istniejące zasoby komunikacyjne i możliwe do uzyskania środki na ich dalszy rozwój musi pozostawać w stałej konfrontacji z wymaganiami ochrony przyrody i kulturowych walorów gminy, a w szczególności: wyłączenie obszarów chronionych z rozważań nad rozwojem układu komunikacyjnego, ograniczenie prowadzenia ciągów komunikacyjnych przez tereny o wysokiej wartości dla rolnictwa, wykorzystanie liniowych i punktowych elementów podsystemów komunikacyjnych dla czynnej i biernej ekspozycji walorów krajobrazowych, ograniczenie zagrożeń środowiskowych w tym głównie hałasu i zanieczyszczeń powietrza.

POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	SLABE STRONY
Atrakcyjne położenie, blisko siedziby województwa Walory turystyczno-krajobrazowe Duża powierzchnia lasów Górzysty teren Położenie w dolinie rzeki Źródła wody siarczanowej i solanki Surowce mineralne – gips Czyste powietrze	Trudny teren do uprawy – rzeźba terenu Osuwiska Obniżanie poziomu wód gruntowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Wykorzystanie źródeł mineralnych Rozreklamowanie źródeł wód leczniczych Wybudowanie obiektów rehabilitacyjno-leczniczych Powołanie się na tradycje w leczeniu wodami leczniczymi	Brak środków finansowych Brak inwestorów z zewnątrz Dziki wysypiska śmieci Gmina nie będzie rolnicza

POZIOM ZASPOKOJENIA WARUNKÓW SOCJALNO-BYTOWYCH	
MOCNE STRONY	SLABE STRONY
Przewaga domów murowanych wyposażonych w c.o. Wystarczająca sieć szkół na terenie gminy Dostęp do szkolnictwa średniego i wyższego w pobliskim Rzeszowie Dobry poziom działalności placówek kulturalno-oświatowych Ośrodek zdrowia	Niski poziom usług medycznych Brak kanalizacji Brak zakładów usługowych Ubożenie społeczeństwa

SZANSE	ZAGROŻENIA
Zagospodarowanie ogrodów przydomowych Nowoczesne funkcjonalne domy Doposażenie ośrodka zdrowia Podniesienie poziomu usług medycznych	Domy wielorodzinne i wielopokoleniowe ze względu na brak funduszy na budowę własnego domu Słabe zainteresowanie ZOZ w Rzeszowie placówkami służby zdrowia na terenie gminy Brak środków na doposażenie ośrodka Świadomość społeczna
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Bardzo dobra sieć dróg Drogi bardzo dobrze utrzymane Sieć telefoniczna, sieć gazowa, sieć elektryczna Dobre oświetlenie dróg powiatowych i gminnych	Drogi dojazdowe do pól Brak kanalizacji Brak sieci wodociągowej Nieuregulowana rzeka Brak wałów przeciwpowodziowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozpoczęta budowa kanalizacji	Niszczenie środowiska naturalnego z powodu braku kanalizacji, dzikie wysypiska śmieci, zagrożenie powodziowe

KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dobry poziom działalności GOK w Lubeni i Straszycu GBP Wybudowane obiekty kulturalne Kontynuowane tradycje Działające zespoły ludowe Gminne boisko sportowe w Lubeni Możliwość korzystania z obiektów sportowych przy placówkach szkolnych	Brak zaplecza do rozwoju sportów zimowych Słabe zainteresowanie młodzieży szkolnej sportem Brak ośrodków rekreacyjno-sportowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozwój masowych imprez sportowych rozwój turystyki wyznaczenie szlaków turystyczno-krajobrazowych budowa strzelnicy sportowej wyznaczenie nowych ścieżek rowerowych wyznaczenie tras narciarskich	

3. Gospodarka:

główni pracodawcy, struktura i trendy

Według danych z UG na koniec 2002 roku ogółem w sektorze prywatnym zarejestrowanych było 270 podmiotów gospodarczych różnych branż. Jednym z większych przedsiębiorstw produkcyjnych jest . SOŁONRES BW z siedzibą w Sołonce która świadczy usługi budowlane i brukarskie.

WAŻNIEJSZE PODMIOTY GOSPODARCZE GMINY LUBENIA (stan na 2003rok, wg podziału na sołectwa)

LUBENIA

Zakład Prod. – Usługowy „BETONIARNIA” Lesław Gawron, Lubenia 4
Murarstwo – Betoniarstwo - Handel
Szkola Nauki Jazdy „MERKURY” Adam Skoczylas – Lubenia 295
„TRANSKOP” Przedsiębiorstwo Wielobranżowe, Usługi budowlane i transportowe – Artur Pasternak Lubenia 394
„BOMEX” Sp. z o.o. „Klub dobrych win” sprzedaż detaliczna i hurtowa, Janusz Bomba Lubenia 618

„BRAMY – ROLETY” PC Produkcja, montaż, W. Myszką Lubenia 618
„Firma X-Y-Z” Usługi gastronomiczne, widowiskowe, sportowe, noclegowe, Maciej Guzek Lubenia 618
„UNI – ART.” Stacja Paliw, Antoni Zegar, Lubenia 618
„GAS-PARTNER” dystrybucja gazu, M i K Stępień Lubenia 618
„ED-BUD” przedsiębiorstwo wielobranżowe, transport towarowy, usługi budowlane, Edward Krupa, Lubenia 83
„BUD-ROL” Firma Prod-Usług-Skupowa, Lubenia 123
Prywatna Komunikacja Samochodowa, Przewóz Osób, Grzegorz i Kazimierz Skoczylas, Lubenia 432
P.P.H. U. „LEMAR” Obróbka szkła i luster, Robert Zembroń, Lubenia 618
GS „Sch” w Lubeni – działalność handlowa, produkcyjna sklepy, piekarnia Lubnia 123
RSP – w likwidacji
Młynarstwo – usługowy przemiał i przerób zbóż – Jan Tłuczek, Lubenia 234 a
„PROSPERITA” agroturystyka, turystyka wiejska, hipoterapia, Bogusław Słaby, Lubenia 927

SOŁONKA

„SOŁONRES BW” usługi budowlane, brukarskie, działalność gastronomiczna i handlowa, Wanat Ewa, Sołonka 59

SIEDLISKA

P.P.H.U. „COMPLEX” sprzedaż hurtowa art. technicznych, żywności, sprzętu BHP – Roman Brzeżawski Siedliska 117
„TANS – ROL” Transport Towarowy, Adam i Stanisław Gruba, Siedliska 349
P.P.H.U. „CARO” Produkcja, Handel Usługi, Maria i Lesław Szpiech, Siedliska 222
„PRIMA VEGETA” działalność handlowa, import-export, Anna i Franciszek Grzebyk, Siedliska 413
„STACJA PALIW”, Antoni Oczko, Siedliska 439

STRASZYDLE

P.P.H.U. „FREDEK” Prywatna Komunikacja Samochodowa, Alfred Szostek, Straszyle 394
Prywatna Komunikacja Samochodowa, przewóz osób, Ryszard Szostek, Straszyle 397
Firma „TARA” handel, gastronomia, Józef Solecki, Straszyle 385
Klub „AMAZONKA” usługi turystyczne, stadnina koni, Teresa Berkan, Straszyle 295
Gospodarstwo agroturystyczne, wynajem pokoi, Marcin Gawel, Straszyle 257

Na terenie gminy prowadzą również działalność podmioty sektora spółdzielczego. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” prowadzi działalność poprzez sieć swoich placówek handlowych oraz jeden zakład produkcyjny – piekarnię.

Drugim ważnym podmiotem sektora spółdzielczego była Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna. Obecnie nie prowadzi żadnej działalności gospodarczej i przeszła ona proces likwidacji. Pomieszczenia i hale produkcyjne zostały zaadaptowane i wynajęte lub sprzedane prywatnym podmiotom na działalność produkcyjną i usługową.

Branże rozwojowe to budownictwo, handel lub pośrednictwo handlowe oraz transport osób i towarów. W zaniku są natomiast usługi w zakresie stolarstwa, kowalstwa, krawiectwa czy rękodzieła artystycznego.

struktura podstawowych branż na terenie gminy/powiatu – trendy

W Gminie Lubenia w 2002 roku rejestrze REGON zarejestrowanych było 279 podmiotów gospodarki narodowej. W ogólnej liczbie (270) podmiotów prywatnych, 244 podmioty, to zakłady osób fizycznych.

Podział podmiotów w Gminie Lubenia, na tle powiatu i województwa według sekcji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w 2002 roku. Stan w dniu 31.12.2002

wyszczególnienie	przemysł		budownictwo	handel i naprawy	transport, gospodarka magazynowa i łączność	obsługa nieruchomości i firm, nauka	edukacja	ochrona zdrowia i opieka społeczna
	ogółem	w tym przetwórstwo przemysłowe						
Województwo	15443	15188	13799	48763	10264	17545	3847	6112
Powiat rzeszowski	1591	1575	1288	3225	838	1115	234	235
Błażowa miasto	11	11	18	68	21	22	7	4
Dynów miasto	40	40	36	129	16	57	13	21
Głogów Młp. Miasto	34	32	54	157	37	52	5	13
Sokołów Młp. Miasto	43	42	22	151	15	22	10	12
Tyczyn miasto	23	22	23	107	26	33	12	12
Błażowa gmina	61	61	79	100	45	48	7	2
Boguchwała	156	154	164	443	118	182	22	29
Chmielnik	34	34	56	74	28	29	7	10
Dynów	38	38	41	60	17	31	13	2
Głogów Młp.	101	99	97	217	66	87	14	12
Hyżne	47	47	63	83	33	26	8	3
Kamień	99	98	31	76	13	5	6	4
Krasne	351	349	105	383	73	113	16	29
Lubenia	17	16	53	81	33	28	5	7
Sokołów Małopolski	78	78	79	125	47	36	19	9
Świlcza	120	118	132	377	97	131	30	20
Trzebownisko	250	249	123	377	71	142	25	30
Tyczyn	88	87	112	217	82	71	15	16

Formy działalności gospodarczej skupiają się przede wszystkim na działalności:

Usługowej z podziałem na usługi:

- transportowe
- budowlane
- pozostałe
- handlowej
- produkcyjnej

**Ilość osób zatrudnionych w danych sektorach
– struktura – trendy**

Aktualnie na przełomie ostatnich dwóch lat, tj. 2002-2003, w rozwoju sektora prywatnego zanotowano znaczną dynamikę. Są to firmy niewielkie (zatrudniające po kilka osób), lecz będące w rozwoju, w przeciwieństwie do podmiotów, które w latach

poprzednich podejmowały działalność i po krótkim czasie z niej rezygnowały.

Obecne na terenie gminy w sektorze prywatnym zatrudnionych jest około 248 osób.

4. Rolnictwo

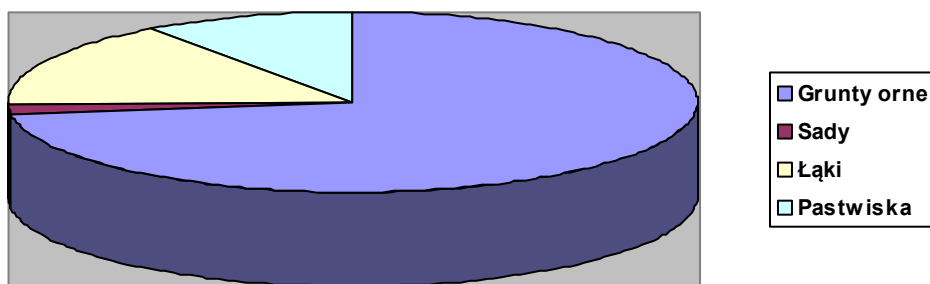
Wieś i rolnictwo Gminy Lubenia cechuje swoista specyfika charakterystyczna dla całego powiatu czy też województwa. Specyfika ta ma przede wszystkim podłoże strukturalne, i dlatego też trwające od kilku lat procesy restrukturyzacyjne przebiegają powoli i nie są aż tak efektywne jak w innych regionach kraju, gdzie przeważają duże obszary i mocne ekonomicznie gospodarstwa rolne.

Gmina Lubenia jest typową gminą rolniczą, pozbawioną jakiegokolwiek przemysłu. Ukształtowane wcześniej warunki społeczne sprawiły, że większość dochodów gospodarstw domowych stanowiły wpływy z pracy poza rolnictwem. Położenie pól na stokach znacznie ogranicza możliwość mechanizacji i tym samym znikome jest dążenie rolników do scalania ziemi. Wielkość i struktura gospodarstw oraz rodzaj produkcji rolnej nie odbiega charakterem od innych gmin położonych w pobliżu miasta.

Tabela6. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Lubenia w hektarach

Gmina	Powierzchnia	Użytki rolne					Lasy	Pozostałe grunty
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
Lubenia	3858	3340	2431	64	512	332	307	211

Wykres 1. Użytki rolne na terenie Gminy Lubenia w ujęciu procentowym

Struktura obszarowa gospodarstw jest bardzo niekorzystna do prowadzenia wysokotowarowej produkcji i przedstawia się następująco:

do 1 ha – 670 gospodarstw
 1 – 2 ha – 619 gospodarstw,
 2 – 3 ha – 331 gospodarstw,
 3 – 5 ha – 203 gospodarstwa,
 5 – 10 ha – 48 gospodarstw,
 powyżej 10 ha – 10 gospodarstwa.

Tabela 7. Systematyka indywidualnych gospodarstw wg powierzchni użytków (bez działek roln.)

Gmina/miasto	Liczba gospodarstw	w tym % o powierzchni				
		1-2 ha	2-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	pow.10 ha
Rzeszów	2471	274	62	22	13	5
Błażowa - miasto	309	83	36	24	8	8
Błażowa – gmina	2363	602	497	492	194	23
Boguchwała	4481	1115	428	313	84	37
Chmielnik	1690	526	310	227	52	6
Dynów – miasto	880	268	135	89	32	5
Dynów – gmina	1834	386	277	434	347	39
Głogów Młp.- miasto	382	77	13	3	3	3
Głogów Młp.- gmina	2817	747	385	448	200	16
Hyżne	1615	568	301	208	45	4
Kamień	1262	216	181	422	300	20
Krasne	3068	731	201	95	34	9
Lubenia	1881	619	331	203	48	10
Sokołów Młp- miasto	465	159	53	41	16	16
Sokołów Młp.-gmina	2572	592	496	688	396	31
Świlcza	4687	1259	537	313	83	28
Trzebownisko	3864	1136	398	179	42	15
Tyczyn – miasto	780	172	57	35	6	5
Tyczyn - gmina	3142	874	405	263	69	17

O dużej skali rozdrobnienia świadczy fakt, że około 35,6% ogólnej liczby gospodarstw gminy mieści się w przedziale obszarowym do 1 ha, około 32,9% to gospodarstwa o powierzchni 1-2 ha, około 17,6% stanowią gospodarstwa o powierzchni 2-3 ha a około 10,8% gospodarstwa o powierzchni 3-5 ha. Tylko 2,6% i 0,5% to gospodarstwa o powierzchni odpowiednio 5-10 ha i powyżej 10 ha. Ziemia znajduje się prawie w 100% w rękach prywatnych.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi 1142. Dominują małe gospodarstwa rolne o powierzchni 2,8 ha, które uniemożliwiają utrzymanie się rolników tylko z pracy na swoim gospodarstwie rolnym oraz efektywne gospodarowanie. Rozłóg pól jest bardzo duży i waha się od kilku do kilkunastu działek.

Tabela 8. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków Gminy Lubenia na tle powiatu Rzeszowskiego

Miasto/gmina	Średnio w jednym gospodarstwie rolnym (hektary)							
	Grunty ogółem	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne	pozostałe
Rzeszów	35125	31672	21965	78	5676	3953	1992	1461
Błażowa - miasto	493	418	298	20	70	31	41	34
Błażowa – gmina	6679	5790	4015	78	970	727	512	377
Boguchwała	7401	6637	5112	148	1185	191	155	609
Chmielnik	3622	3008	1924	78	646	361	382	232
Dynów – miasto	1753	1452	1182	13	152	105	150	151
Dynów – gmina	7345	6277	4802	17	938	520	635	433
Głogów Młp.- miasto	353	312	211	3	80	17	10	31
Głogów Młp.- gmina	6764	5829	3868	44	1616	301	437	497
Hyżne	3378	2856	1902	35	501	418	209	313
Kamień	5286	4737	3161	13	1411	151	278	272
Krasne	3821	3300	2396	105	707	92	103	418
Lubenia	3858	3340	2431	64	512	332	307	211
Sokołów Młp- miasto	766	682	536	7	129	9	26	59
Sokołów Młp.-gmina	8950	7883	5624	19	1914	326	538	529
Świlcza	7918	7056	5551	107	1300	98	78	784
Trzebownisko	9005	8111	6026	107	1481	497	204	690
Tyczyn – miasto	955	830	629	40	129	33	45	79
Tyczyn - gmina	5232	4599	3155	148	901	396	241	391

Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej na terenie gminy Lubenia jest produkcja zboża, ziemniaków i warzyw. Gmina posiada tradycje w uprawie ziemniaków i warzyw

gruntowych. Mały jest udział roślin przemysłowych i intensywnych. Produkcja rolna nastawiona jest na zaspokojenie własnych potrzeb rolników.

Wykres 2. Powierzchnia podstawowych upraw

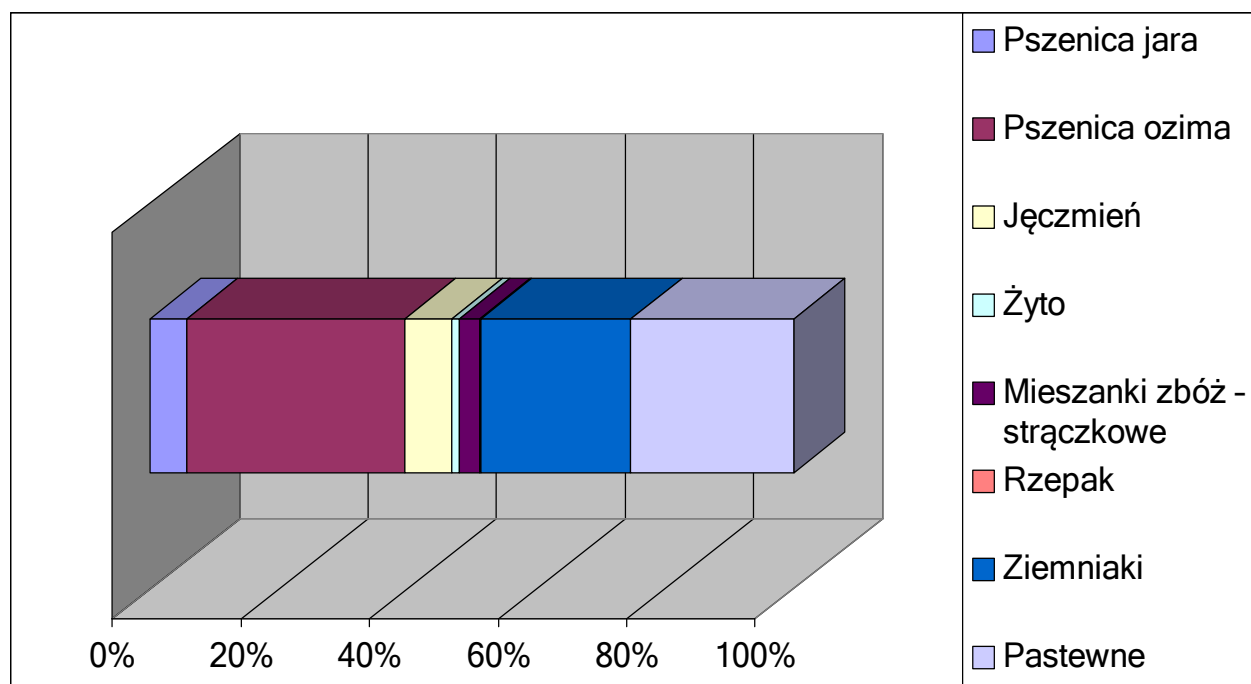

Tabela 9. Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w 2002 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	
	w ha	w odsetkach
zboża ogółem	639	60,8
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	627	59,7
strączkowe jadalne na ziarno	1	0,1
Ziemniaki	307	29,2
przemysłowe	3	0,3
w tym rzepak i rzepak	2	0,2
pastewne	53	5,1
pozostałe	49	4,6
w tym warzywa	26	2,4

Tabela 10. Zwierzęta gospodarskie w Gminie Lubenia

Gmina miasto	Ilość sztuk						
	Pogłowie bydła	Pogłowie trzody chlewnej	Pogłowie owiec	Pogłowie koni	Kozy	Króliki	Pogłowie drobiu
Lubenia	683	581	18	133	143	688	61382

Zauważalny jest znaczny spadek w produkcji zwierzęcej, głównie bydła mlecznego i opasowego. Gospodarstwa rolne wyposażone są dobrze w sprzęt techniczny. W ich posiadaniu znajduje się 487 ciągników, 31 samochodów ciężarowych, 10 kombajnów zbożowych, 3 dojarki bańkowe, oraz 3 konwiowe schładzarki do mleka.

Ukształtowanie terenu stwarza trudności w uprawie. Koszty produkcji są większe od uprawy na terenach równinnych o około 15 –20%. Wsie: Straszdyde, Lubenia i Słonka zaliczane są do terenów górskich. Ukształtowanie terenu opóźnia wejście w porę wiosenną. Gleby są dobre w większości w klasach IIIa – IIIb, przydatne do prowadzenia intensywniej produkcji rolnej, także klimat sprzyja uprawą intensywnym. Rozkład opadów jest nierównomierny w ciągu okresu wegetacji. Intensywna uprawa

warzyw wymaga nawadniania a urządzenia melioracyjne są od lat niekonserwowane.

Bardzo niekorzystna jest struktura wykształcenia rolników. Tylko 4,8% posiada wykształcenie wyższe, 20,8% policealne, 14,4% średnie zawodowe, 6,0% średnie ogólnokształcące, 28,1% zasadnicze zawodowe, i aż 44,4% legitymuje się wykształceniem podstawowym lub niepełnym podstawowym. Struktura wykształcenia zawodowego rolników jest także bardzo niekorzystna. Niewiele osób ma wykształcenie rolnicze, dlatego też taka struktura wykształcenia utrudnia racjonalizację produkcji rolniczej, adaptację do warunków gospodarki rynkowej, reorientację zawodową i podejmowanie inicjatyw gospodarczych.

Rolnicy napotykają trudności ze zbytem wyprodukowanych płodów rolnych. Na terenie gminy nie ma stałych punktów skupu. Instytucje rolnicze, np. miejscowy GS zaniechały całkowicie skupu i kontraktacji. Na terenie gminy nie ma także żadnych zakładów przetwórczych. Spadek opłacalności produkcji rolnej wpływa na zwiększenie odłogowania ziemi. Znaczna część ludności zajmuje się rolnictwem, produkując żywność głównie na zaspokojenie własnych potrzeb. Dlatego też liczba zatrudnionych w rolnictwie nie odzwierciedla stanu faktycznego. Duża część mieszkańców pracuje zawodowo i jest równocześnie właścicielami gospodarstw rolnych. Jednak ze względu na trudne warunki uprawy (teren górzysty) gospodarstwa te nie są wydajne i nie są w stanie wyżywić i utrzymać właścicieli.

Tabela 11. Pracujący w swoim gospodarstwie rolnym wg powierzchni użytków rolnych

Wyszczególnienie	Grupy obszarowe			Ogółem
	do 1 ha	1-5	5 i więcej	
Mężczyźni	4	235	26	265
Kobiety	-	298	30	329
Ogółem	5	594	56	533

Perspektywy rozwojowe dla rolników utrzymujących się wyłącznie lub bądź głównie a pracy na własnym gospodarstwie, według ich samooceny, nie są optymistyczne. W Gminie Lubenia na 1881 gospodarstw, w tym 1270 bez dodatkowych źródeł utrzymania.

leśnictwo

Lasy są największym bogactwem Gminy Lubenia. Zajmują 371,23 ha, co stanowi 6,8% powierzchni ogólnej gminy. Lasy Gminy Lubenia podlegają pod Nadleśnictwo Strzyżów.

Obsługę prowadzą trzy leśnictwa:

Leśnictwo Sołonka – lasy wsi Sołonka i części wsi Straszędzie,
Leśnictwo Hermanowa – lasy części wsi Lubenia i części wsi Straszędzie,
Leśnictwo Babica – lasy części wsi Lubenia i Siedliska.

Na terenie gminy brak jest zakładów przetwórstwa drzewnego. Istnieją 3 prywatne tartaki wielopięłowe, które obsługują miejscową ludność.

usługi na rzecz rolnictwa

Niekorzystna sytuacja w rolnictwie znacznie zmniejszyła zapotrzebowanie na doradztwo technologiczne, a wywołała zapotrzebowanie na doradztwo w zakresie ekonomicznym, tj. zwiększenie opłacalności produkcji, obniżenie kosztów, zmiany kierunku produkcji czy szukania rynków zbytu.

Najistotniejszym stało się więc prowadzenie edukacji ekonomicznej, opracowywanie analiz ekonomicznych, kalkulacji kosztów, zasad działania w gospodarce rynkowej, szukanie tanich dostawców i dostęp do informacji o cenach. Prowadzone są

szkolenia rolnicze, lektorskie i praktyczne, uwzględniające zawsze skutki finansowe. Podniesienie opłacalności gospodarstwa wiąże się często ze zmianą kierunku produkcji, szukania dodatkowych źródeł dochodu, jak np.: agroturystyka, przechowywanie, częściowe przetwarzanie czy konfekcjonowanie produktów.

Jednym ze sposobów tańszej produkcji i tworzenia większej oferty towarowej jest organizowanie grup producenckich. Na terenie gminy działa trzy nieformalne grupy producenckie: producentów ziemniaków licząca ok. 1000 gospodarstw, producentów malin i producentów trzody chlewnej. W tak zorganizowanej grupie rolników łatwiej prowadzić szkolenia, taniej można zaopatrzyć się w środki do produkcji oraz łatwiej jest zbyć produkty. Wzrasta zainteresowanie przynależnością do takich grup.

Dużo uwagi poświęca się również ochronie środowiska poprzez właściwe stosowanie środków ochrony roślin, regulację opryskiwaczy, właściwe nawożenie i neutralizację ścieków komunalnych.

infrastruktura finansowa

Na terenie Lubeni funkcjonuje Bank Spółdzielczy, obsługujący klientów z terenu całej gminy. Bank prowadzi obsługę kasową i rozliczenia na rzecz ludności i podmiotów gospodarczych. Wykonuje wszelkie operacje związane z obrotem oszczędnościowym i kredytowym. Działalność kredytowa skierowana jest głównie na pomoc w rozwoju i utrzymaniu gospodarstw. Udziela również kredytów na działalność gospodarczą i kredytów konsumpcyjnych.

identyfikacja problemów

GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Duży potencjał ludzki o stosunkowo wysokich kwalifikacjach Dostateczna ilość placówek usługowo-handlowych Młyn	Rozdrobnienie gospodarstw rolnych Brak rynków zbytu na produkty rolne Brak bazy przetwórczej dla produktów rolnych Brak możliwości wykorzystania zasobów siły roboczej Wież o tradycjach rolniczych Zanik tradycji rzemieślniczej
SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozwój turystyki i agroturystyki Rozwój drobnej wytwórczości Rozwój usług dla rolnictwa Warsztaty naprawcze Stworzenie związku komunalnego gmin	Nieopłacalność produkcji rolnej Brak środków finansowych Wysokie oprocentowanie kredytów

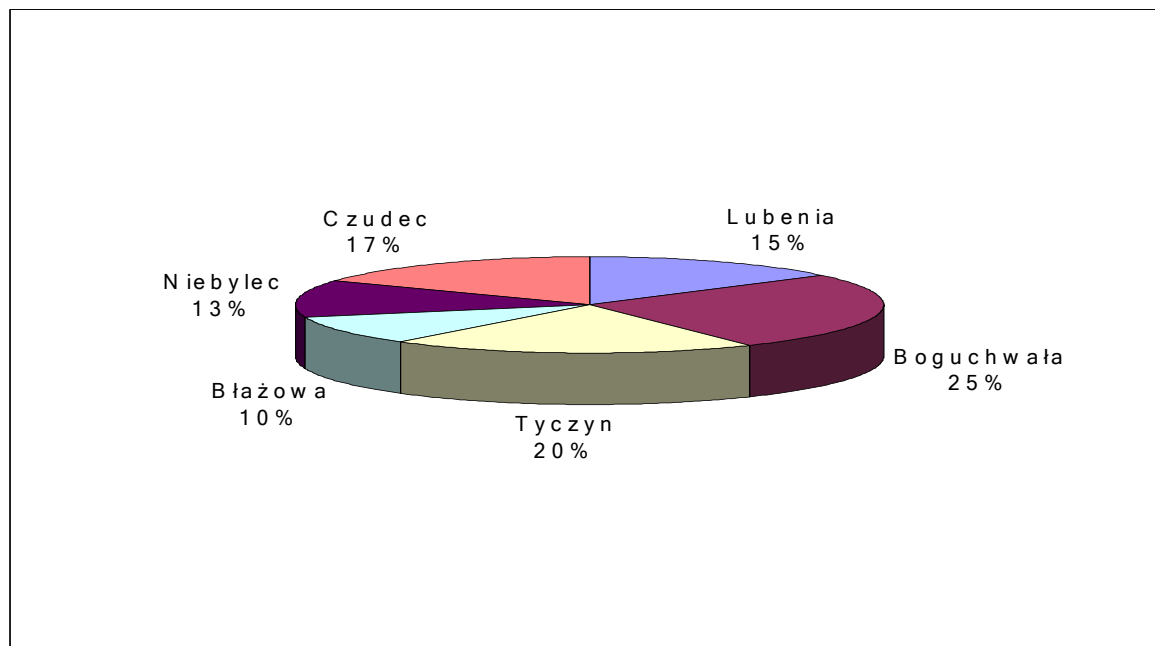
5. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu

Zgodnie z ostatnimi danymi gmina zajmuje powierzchnię 55 km² i zamieszkuje ją 6 503 osób. W porównaniu z gminami otaczającymi Lubenia jest niewielką gminą o małej liczbie ludności, stanowi 9,3 % ogółu ludności gmin otaczających. Przy średniej gęstości zaludnienia 118 os/km² zajmuje czwarte miejsce po gminach wiejskich Boguchwał, Tyczyn i Czudec.

Tabela 12. Ludność w gminach otaczających Lubenię na przełomie ostatnich lat

Nazwa gminy	Powierzchnia km ²	Udział %	Ludność osoby	Udział %	Gęstość osób/km ²
Lubenia	55	10,5	6.468/6473	9,3	118,0
Boguchwał	96	18,4	20.478	29,4	213,0
Tyczyn	73	14,1	11.993	17,2	165,0
Błażowa	108	20,7	8.605	12,3	79,0
Niebylec	104	20,0	10.682	15,3	102,0
Czudec	85	16,3	11.523	16,5	136,0
Razem	521	100,0	69.749	100,0	135,5

Wykres 3. Gęstość zaludnienia Gminy Lubenia na tle oznaczonych gmin

Z powyższych danych wynika iż gęstość zaludnienia w Gminie Lubenia kształtuje się w granicy 15% na tle przedstawionych gmin. Natomiast największy udział procentowy jest w Boguchwale – 25%.

Tabela 13. Liczba mieszkańców Gminy Lubenia wg sołectw w latach 2000 – 2003

Nazwa miejscowości	2000	2001	2002	2003
Lubenia	2.428	2.422	2.406	2.414
Siedliska	1.720	1.728	1.716	1705
Straszydle	1929	1920	1913	1907
Sołonka	462	472	474	477
Razem	6.539	6.542	6.509	6.503

Ludność gminy na przełomie lat 2000-2002 zmniejszyła się z 2.428 w 2000 roku do 2.406 w 2002 roku. Wtedy to średnio gmina zmniejszyła się o 0,9 % ludności ogółem. Jednak w ostatnim roku tj. 2003 liczba mieszkańców zwiększyła się o 0,3 % w stosunku do roku poprzedniego. Na przełomie przedstawionych lat największą wsią była Lubenia, którą zamieszkiwało w 2003 roku 37,1% ogółu mieszkańców.

Najmniejsza wieś to Sołonka – 7,3% ogółu ludności gminy. Natomiast Siedliska i Straszydle to wsie o zbliżonej liczbie ludności, odpowiednio 26,2% i 29,3% ogółu ludności. Reasumując można powiedzieć że na przełomie tych ostatnich czterech lat nastąpił spadek liczby ludności w Lubeni, Siedliskach i Straszydle, największy w Siedliskach – 22 osób Natomiast w Sołonce nastąpił przyrost – 15 osób.

Tabela 14. Gęstość zaludnienia gminy w 2003 roku z podziałem na sołectwa

Sołectwo/wieś	Ludność	Powierzchnia w km ²	Gęstość zaludnienia osób/km ²
Lubenia	2414	16,71	144,5
Siedliska	1705	9,08	177,8
Sołonka	477	8,66	51,6
Straszydle	1907	20,32	93,8
Razem	6.503	54,80	116,9

Pod względem gęstości zaludnienia w 2003 roku wieś Lubenia zajmowała drugie miejsce po wsi Siedliska. Gęstość zaludnienia tej gminy wynosiła 144,5 os/km.

bezrobocie

Bezrobotnych z Gminy Lubenia obsługuje Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie. W 2002 roku w gminie było zarejestrowanych ogółem 523 osoby bezrobotne, co stanowi około 10.1 % ogółu zarejestrowanych w przedstawionych gminach za rok 2002. W porównaniu z rokiem 2001 bezrobocie spadło o 3,5% natomiast w porównaniu z rokiem 2000 wzrosło o 2,5%.

Tabela 15. struktura bezrobocia Gminy Lubenia w porównaniu z innymi gminami w latach 2000-2002

Nazwa gminy	2000	2001	2002	
				% ogółu
Lubenia	510	542	523	10,1
Boguchwała	1215	1323	1334	25,8
Tyczyn	761	823	808	15,6
Błażowa	549	131	117	2,3
Niebylec	1186	1208	1219	23,6
Czudec	1073	1160	1170	22,6
Razem	5294	5187	5171	100,00

Wykres 4. Bezrobotni w Gminie Lubenia wg okresu poszukiwania pracy

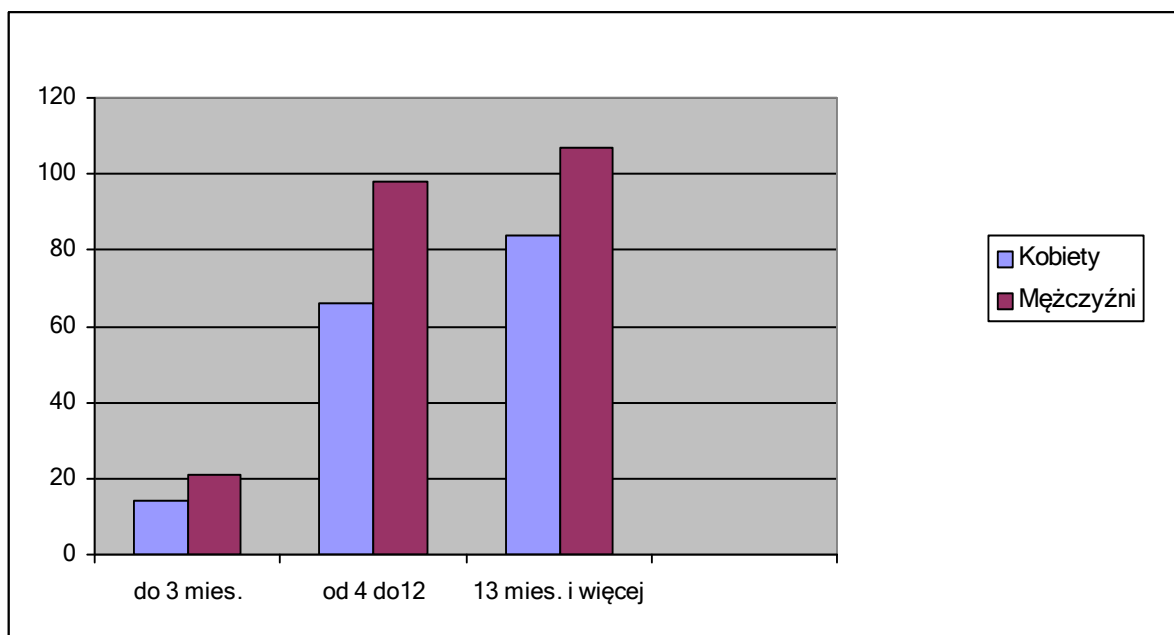

Tabela 16 Struktura bezrobocia Gminy Lubenia w 2002 r.

Opis skrótów p – wykształcenie podstawowe
 z – wykształcenie zawodowe
 ś – wykształcenie średnie
 w – wykształcenie wyższe
 s – suma

Lat	LUBENIA					SIEDLIŚKA					STRASZYDŁE					SOŁONKA				
	wykształcenie					Wykształcenie					wykształcenie					wykształcenie				
	P	z	ś	w	s	p	z	ś	w	s	p	z	ś	w	s	p	z	ś	w	s
18											2				2	1				1
19	2	5	2		9	1	1	1		3	3	3	3		9			2		2
20	1	5	7		13							1	4		5			2		2
21	2	2	7		11		2	6		8	1	2	5		8			1		1
22		1	5	1	7	1	3	2		6		2	3		5	1	1	3		7
23	1		8		9		3	1	1	5	1	2	2		5			2		2
24		2	3		5		4	4	1	9		1	1	1	3			2		2
25	1	4	1	4	10	1	4			5		3		1	4					
26		3	1	3	7		2	3	1	6	1	3	3	1	8			2		2
27		1		1	2		3	2	1	6	4	7	3		14					
28	1	1	2	1	5		3	1		4		4	3	1	8		1	2		3
29	2	2			4	2			1	3		4			4		1			1
30	1	5	1		7	1	1	1		3	3	2	3	4	12		1	1	1	3
31		3			3	2	1	1	1	5	2	1			3	1				1
32	1	5			6		3			3	2	1	1		4		1			1
33	3	3	2		8		1	1		2		1	1		2					
34		3			3	3	2			5		1	1		2	1	1			2

35		4	2		6		1			1	2	2			4				
36	3	2	1		6	4	1	2		7	2	3	1		6				
37	4	1			5	1	2	2		5	3	2			5	1			1
38	1	1			2	1				1	1	1			2				
39	2	3	1	1	7	1	1		1	3	4				4		1		1
40	1	2	2		5						1	2			3				
41	2				2		2	1	1	4	2	1			3				
42	3	6	1		10		2			2	3	3			6		1		1
43	4		1		5	1		2		3	1	2			3				
44	1	3	1		5	1	3			4	2	1			3	2			2
45	3	1	1		5	2				2	4				4		1		1
46	1	4	1		6							1	1		2	1			1
47	1	3			4	4				4	1	1			2				
48	3	1			4	2		1		3			1		1	1			1
49	4				4	3		2		5									
50						1				1	3	1			4	1			1
51	1				1							1			1				
52							1			1									
53	1				1	2				2									
54	1				1						1				1				
55	1				1														
56											1				1				
57	2				2														
58	1				1	1				1									
59						1				1						1			1
S				192					122					150					38

Atutem różniącym sytuację bezrobotnych na rynku pracy jeszcze bardziej niż wiek i płeć jest wykształcenie. Im wyższy poziom wykształcenia, tym lepsza sytuacja na rynku pracy i odwrotnie. W Gminie Lubenia osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym stanowią 5,7% ogółu bezrobotnych, natomiast aż 39,6% zarejestrowanych bezrobotnych ma wykształcenie zasadnicze zawodowe, a 28,6% podstawowe.

6. Oświata

Oświata na terenie Gminy Lubenia obejmuje oddziały: przedszkolne przy szkołach, szkoły podstawowe i gimnazjum. W gminie oddziały przedszkolne – klasy zerowa istnieją przy szkołach podstawowych:

w Lubeni	2	33 dzieci
w Sołonce	1	5 dzieci
w Straszylu	1	23 dzieci

Tabela 17. Dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w Gminie Lubenia wg sołectw w 2001/2003 roku

Nazwa miejscowości	0-6 lat	%	7-13 lat	%	14-16 lat	%	17-19 lat	%
Lubenia	159	39,4	228	37,5	92	33,8	98	32,1
Siedliska	99	24,5	143	23,5	74	27,2	85	27,9
Sołonka	37	9,2	48	7,9	22	8,1	25	8,2
Straszylde	109	26,9	189	31,1	84	30,9	97	31,8
Razem	404	100	608	100	272	100	305	100

W Gminie Lubenia w roku szkolnym i przedszkolnym w roku 2002 było 568 dzieci. Największa liczba dzieci była w wieku od 7 do 13 lat we wsi Lubenia – 37,5% ogółu. Natomiast najmniejsza liczba dzieci była w wieku od 14 do 16 lat we wsi Sołonka – 8% ogółu.

7. Bezpieczeństwo publiczne

Ochotnicza Straż Pożarna

W Gminie Lubenia są cztery Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, każda posiada swoją strażnicę. Wyposażenie jednostek: OSP Lubenia samochód ciężki SCOT GBM 3500 L, samochód średni STAR 244 GBA 2500 L, OSP Siedliska samochód lekki TARPAN plus MOTOPOMPA. Dla wszystkich OSP w Gminie: motopompy pożarnicze PO 8/8 trzy sztuki, pompy pływające jedna sztuka, pompy szlamowe trzy sztuki, piły spalinowe dwie sztuki, agregaty prądotwórcze dwie sztuki. W chwili obecnej gmina posiada tylko jednostki ochotniczej straży pożarnej.

Policja

We wsi Lubenia znajduje się komisariat policji (Rewir dzielnicowych), który zatrudnia 4 policjantów i obejmuje swoim zasięgiem całą gminę.

III UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

3.1 ZASADY I CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA NA LATA 2003 - 2006 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2007-2010 zakłada realizację następujących celów dotyczących niżej wskazanych dziedzin:

1. Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności gospodarki

II Polityka ekologiczna państwa wymaga, aby w 20-leciu od 1990 do 2010 r. zmniejszyć o 50% wodochłonność, materiałochłonności produkcji zaś energochłonności gospodarki o 25 % w przeliczeniu na jednostkę PKB. Jednocześnie za ważny element strategii, związanej z energochłonnością gospodarki uznaje ona wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju. II Polityka ekologiczna państwa zakłada podwojenie, do 2010 r. w stosunku do 2000 r., wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

2. Ochrona gleb

Realizowane w ramach polityki ekologicznej państwa działania w zakresie ochrony gleb mają zmierzać w kilku kierunkach: ochrony zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele, ochrony gleb przed degradacją i zanieczyszczeniem, powodowanymi oddziaływaniem czynników antropogenicznych i naturalnych (zmiany struktury fizycznej, stosunków wodnych i chemizmu gleb powodowane działalnością inwestycyjną, zanieczyszczeniami przemysłowymi i transportowymi, naturalną erozją, niewłaściwą agrotechniką, składowaniem odpadów itp.) oraz rekultywacji gleb zdegradowanych.

3. Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych

Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych polegać ma przede wszystkim na naturalizacji obszarów leśnych, poprawie stanu zdrowotnego lasów, ochronie przed pożarami wprowadzaniu bezpiecznych technologii prac leśnych oraz kompleksowej ochronie ekosystemów leśnych oraz zwiększaniu lesistości kraju.

4. Ochrona zasobów kopalin

Cele w dziedzinie ochrony zasobów kopalin ujęte w II Polityce ekologicznej państwa obejmują cztery podstawowe kierunki działania:

- poszukiwanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalin oraz zmniejszanie wskaźników zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji i jednostkę PKB,
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż poprzez racjonalne zagospodarowanie występujących w tych złożach kopalin towarzyszących, wielokierunkowe, uwzględniające możliwe szeroki zakres zastosowań,
- dalsze poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż, zwłaszcza kopalin o szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego kraju oraz dla poprawy jakości środowiska i jakości życia obywateli (surowce energetyczne, surowce skalne, kopaliny o zastosowaniach ekologicznych, wody lecznicze i termalne);
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym, poprzez ulepszanie i skuteczne egzekwowanie zasad postępowania w tym zakresie wynikających z obowiązujących przepisów.

5. Gospodarowanie odpadami

Podstawowym celem jest dostosowanie obowiązujących w Polsce standardów prawnych, technicznych: projektowania i eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami do standardów obowiązujących w UE.

6. Stosunki wodne i jakość wód

Do zadań pozainwestycyjnych należą przede wszystkim:

- przygotowanie i wydanie koniecznych przepisów wykonawczych do nowej ustawy Prawo wodne oraz ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;
- włączenie pozwoleń na korzystanie z wód w system zintegrowanych pozwoleń na korzystanie ze środowiska wdrażanych zgodnie z nową ustawą Prawo ochrony środowiska oraz planem implementacyjnym dyrektywy IPPC;

- kontynuowanie reorganizacji struktur zarządzania w gospodarce wodnej i dostosowywania ich do zarządzania zlewniowego;
- przebudowa systemu monitoringu wód oraz katastru wodnego; (-) opracowanie szeregu szczegółowych programów działań w dziedzinie gospodarki wodnej (krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, plany gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły i Odry, i in.);
- opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych oraz wykazów wód powierzchniowych o różnych cechach i przeznaczeniu;
- wdrożenie nowego systemu opłat za korzystanie z wód.

Zadania inwestycyjne obejmują: - budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w jednostkach osadniczych o równoważnej liczbie mieszkańców większej lub równej 2000;

- budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni i podczyszczalni ścieków przemysłowych,
- zmiany technologii produkcji w zakładach przemysłowych, eliminujące lub zmniejszające emisje zanieczyszczeń ze ściekami (zwłaszcza emisję substancji niebezpiecznych); - budowę wielozadaniowych zbiorników retencyjnych, stopni wodnych i innych obiektów zabudowy i regulacji, a także budowę i modernizację wałów i innych urządzeń ochrony przed powodzią.

3.2. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO I POWIATU RZESZOWSKIEGO

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim zmierzają obecnie w dwóch kierunkach:

1. Poprawy stanu środowiska i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, odpadowości, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.
2. Przyspieszenia rozwoju gospodarczego województwa i zaspokojenia aspiracji mieszkańców regionu przy wykorzystaniu potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych województwa (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.).

Poniżej przywołano dotyczące lub potencjalnie mogące dotyczyć gminy, działania wynikające z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska, są nimi:

Modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, regulacja rzek i potoków w pierwszej kolejności w miastach województwa podkarpackiego.

Modernizacja i budowa ujęć wody pitnej, dostosowanych do wymogów środowiska oraz ochrona źródeł poboru wód i GZWP, tworzenie stref ochronnych.

Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne, budowa systemu selektywnej zbiórki śmieci, recyklingu.

Budowa infrastruktury gospodarki odpadami.

Wprowadzanie najlepszych dostępnych technik.

Zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska (awariom przemysłowym).

Wdrażaniu programów ochrony wód w zlewniach rzek (w tym współpraca międzywojewódzka).

Zarządzaniu środowiskiem (zwłaszcza w przedsiębiorstwach).

Rozwoju systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych w kierunku zapewnienia odpowiedniej jakości i pewności obsługi przy respektowaniu ekonomiki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochronie przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych.

Wspieraniu wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

Budowie urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.

Zgodnie z Programem rozwiązanie problemów w zakresie ochrony przyrody wiązać będzie się z podjęciem wielu działań m.in. z:

- zapewnieniem instrumentów finansowych rekompensujących ograniczenia rozwojowe obszarów przewidzianych do objęcia radykalnymi formami ochrony przyrody,
- wsparciem finansowym pozwalającym na bieżącą ochronę przyrody na obszarach już utworzonych,
- opracowaniem planów ochrony i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących oraz tworzonych rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych,
- opracowaniem wojewódzkich i powiatowych programów zalesień,
- stworzeniem systemu monitoringu wojewódzkiego przyrody, respektującego zadania wynikające z porozumień i konwencji międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej,
- rozpoznaniem, dokumentowaniem, wyznaczaniem i ochroną obszarów cennych przyrodniczo (dokumentacje wstępne do proponowanych do utworzenia rezerwatów przyrody) oraz zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających szczególnej troski,
- restytucją siedlisk rzadkich oraz zagrożonych wyginięciem gatunków flory i fauny,
- wzmocnieniem etatowym i technicznym komórek organizacyjnych zajmujących się ochroną przyrody w zakresie zarządzania obszarami sieci Natura 2000,

a zwłaszcza w urzędach gmin i powiatów, zwiększeniem udziału środków finansowych przeznaczonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na ochronę przyrody, edukacją ekologiczną,

- tworzeniem warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- promocją i wdrażaniem programów rolno - środowiskowych.

Dla realizacji polityki ekologicznej w gminie szczególnie ważne będą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, opracowane z uwzględnieniem ustaleń „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Lubenia” m.in. określające przestrzenne rozmieszczenie przedsięwzięć ochrony środowiska. Ponadto decydujące będą ustalenia Programu wojewódzkiego.

W programie tym na podstawie: obowiązujących przepisów prawnych, diagnozy stanu istniejącego województwa podkarpackiego, priorytetów określonych w „Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006”, priorytetów inwestycyjnych określonych przez gminy i instytucje wojewódzkie, polityki ekologicznej państwa oraz wymogów Unii Europejskiej, przyjęto następujące cele strategiczne (określone wg hierarchii i ważności), w obrębie pól strategicznych traktowanych równorzędnie:

Pole strategiczne nr 1: Ochrona i poprawa jakości środowiska:

- Cel strategiczny nr 1/1. Zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią.
- Cel strategiczny nr 2/1. Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.
- Cel strategiczny nr 3/1. Zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.
- Cel strategiczny nr 4/1. Skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Cel strategiczny nr 5/1. Ochrona przed poważnymi awariami i klęskami żywiołowymi, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- Cel strategiczny nr 6/1. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.
- Cel strategiczny nr 7/1. Doskonalenie systemu obszarów chronionych, w tym ochrona obszarów spełniających wymagania sieci ekologicznej Natura 2000.

Pole strategiczne nr 2: Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska:

- Cel strategiczny nr 1/2. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii tj. zmniejszenie ich zużycia na: jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp. bez pogarszania

standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki województwa podkarpackiego.

- Cel strategiczny nr 2/2. Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie.
- Cel strategiczny nr 3/2. Zapewnienie najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów przemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (rolnictwo ekologiczne).
- Cel strategiczny nr 4/2. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.
- Cel strategiczny nr 5/2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości.

Pole strategiczne nr 3: Współpraca transgraniczna

- Cel strategiczny nr 1/3. Współpraca transgraniczna w zakresie: przeciwdziałania poważnym awariom oraz ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska.

Pole strategiczne nr 4: Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

- Cel strategiczny nr 1/4. Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) w społeczeństwie.

3.3 POLITYKA EKOLOGICZNA GMINY

Polityka ekologiczna gminy jest w części pochodną polityki ekologicznej przyjętej na szczeblu województwa oraz powiatu - opisanej w rozdziale 3.2, w zasadniczej zaś części wynika jednak z dokumentów strategicznych przyjętych na szczeblu gminy. Dokumentami podstawowymi określającymi cele strategiczne rozwoju gminy jest uchwała Nr XXXIV/164/2001 Rady Gminy Lubenia z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie uchwalenia „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubenia” oraz w uchwale nr VI/97/2004 r. Rady Gminy Lubenia z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Gminy Lubenia.

W zakresie planowania przestrzennego, stanowiącego podstawowe narzędzie polityki ochrony środowiska, rozwój gminy determinuje wspomniane Studium. Uwzględniając jego zapisy oraz inne przywołane dokumenty i potrzeby wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju polityka ekologiczna gminy opierać się będzie na następujących działaniach;

1. W zakresie zaopatrzenia w wodę

Budowa sieci wodociągowej wraz ze stacjami uzdatniania wody, wyznaczenie strefy ONO i OWO wokół obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina rzeki Wisłok”. W chwili obecnej należy dążyć do budowy w pierwszej kolejności na obszarze wsi Straszędzie i Sołonka kanalizacji sanitarnej i wprowadzania w strefie OWO dolesień. Na obszarze tym wprowadza się zakaz lokalizacji wszelkich inwestycji, które mogłyby spowodować zanieczyszczenie jego wód. Po

opracowaniu dokumentacji hydrogeologicznej zbiornika granice stref ONO i OWO mogą zostać skorygowane.

Dążenie do poprawy czystości wód powierzchniowych i gruntowych poprzez przyspieszenie budowy kanalizacji i rozbudowy oczyszczalni ścieków, celem sprostania wymogom związanym z ustanowieniem strefy ochrony sanitarnej dla ujęcia wód powierzchniowych „Zwiężczyca”.

2. W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych

Jako podstawowy kierunek działań mających na celu rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych należy przyjąć opracowany kompleksowo program, który będzie przewidywał: budowę kanalizacji we wszystkich miejscowościach gminy. Obszary wskazane do objęcia grupowym systemem oczyszczania ścieków ustalono graficznie w Studium.

3. W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi

Celem poprawy stanu w zakresie odpadami komunalnymi należy: kontynuować działania edukacyjne i organizacyjne, które doprowadzą do wstępnej segregacji innych oprócz szkła, tworzyw sztucznych odpadów, takich jak: złom, papier, itp., kontynuować działania mające na celu likwidację dzikich wysypisk śmieci, poprawić organizację zbiórki i wywozu śmieci poprzez zakup odpowiedniej liczby kolorowych worków na śmieci dla poszczególnych gospodarstw domowych oraz odpowiedniej ilości pojemników na szkło, opakowania z tworzyw sztucznych, itp., Zawrzeć ze wszystkimi właścicielami posesji odpowiednie umowy na wywóz śmieci, opracować stały harmonogram ich wywozu, okresowo aktualizować wysokość opłat za wywóz śmieci na podstawie rzeczywistych kosztów, wdrożyć sprawną, selektywną zbiórkę w tym wydzielanie ze strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych (akumulatory, baterie, opakowania po środkach ochrony roślin, lakiery, przeterminowane środki ochrony roślin, zużyte opony, oleje, itp.). Organizować co najmniej dwa razy do roku gminne akcje sprzątania wsi, lasów, cieków wodnych, rowów i innych zagłębień terenowych.

4. W zakresie elektroenergetyki

- wprowadzić projektowanie i wykonawstwo z materiałów i technologii (w tym szerszego stosowania kabli energetycznych w miejsce sieci napowietrznych) zapewniających ograniczenie stref ochronnych, zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpożarowego przez minimalizację oddziaływania podwyższonego poziomu pola elektromagnetycznego,
- ograniczać długości linii średniego lub niskiego napięcia wyprowadzonych z jednej stacji transformatorowej do 500m,
- wykonać kompleksową modernizację oświetlenia ulicznego i zmianę zasad zasilania i sterowania oświetleniem ulicznym na obszarze całej gminy, to znaczy przejścia na tak zwane połączenia kaskadowe i automatycznego ściemniania, rozjaśniania, włączania oraz wyłączania w zależności od pory dnia oraz zamiany opraw oświetleniowych na energooszczędne,
- wykonać modernizacji oświetlenia szkół i obiektów użyteczności publicznej, tzn. automatycznego ściemniania, rozjaśniania, włączania oraz wyłączania

w zależności od pory dnia oraz zamiany opraw oświetleniowych na energooszczędne,

5. W zakresie alternatywnych źródeł energii

W opracowywanych w przyszłości miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić problematykę związaną z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii. Zdecydowany priorytet należy przyznać wykorzystaniu energii słonecznej (kolektory słoneczne) ze względu na dobre nasłonecznienie wielu stoków w gminie. Równolegle do tych technologii należy propagować i wdrażać wykorzystanie biomasy biogazu. Przy opracowywaniu projektów ogrzewania budynków należy rozważyć wykorzystanie pomp ciepłych. Celowym wydaje się opracowanie programu wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Gminie Lubenia.

6. W zakresie ochrony przyrody

- nadać odpowiedni status ochrony prawnej dla terenów i obiektów o wysokich walorach przyrodniczych zgodnie z WPOS,
- utrzymanie biologicznej obudowy koryt cieków oraz związanych z nimi biologicznie czynnych terenów otwartych (łąk, łągów, zadrzewień, zieleni nieurządzonej, terenów rolnych),
- niedopuszczanie w dolinach cieków przylegających lub przebiegających przez obszary zabudowane do sytuowania obiektów budowlanych i urządzeń bez zachowania odległości od brzegu zapewniających swobodny przepływ mas powietrza,
- ustalić proekologiczne priorytety przy zmianach sposobu zagospodarowania terenów położonych na zdegradowanych odcinkach korytarzy ekologicznych oznaczonych na rysunku studium i niedopuszczenie do utrwalenia zainwestowania uniemożliwiającego biologiczne funkcjonowanie tych terenów,
- utrzymać istniejące oraz wprowadzać nowe zadrzewienia, zakrzewienia, śródpolne, łągów i łąk, ograniczających wpływ powierzchniowy wód i parowanie.

7. W zakresie ochrony przed niebezpieczeństwem powodzi:

- opracować zasady użytkowania terenów zagrożonych wylewami ograniczających skutki powodzi w szczególności z istniejącą zabudową i informowanie o nich użytkowników i inwestorów,
- doprowadzić do ustalenia dla wszystkich większych cieków wodnych pełnego zasięgu terenowego narażonych na zalewanie

8. W zakresie ochrony złóż i zagrożeń ruchami masowymi ziemi

- zapewnić, poza terenami objętymi zakazami ze względów na ochronę przyrody, możliwość eksploatacji udokumentowanych złóż surowców mineralnych, przy równoczesnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- umożliwić prowadzenie badań geologicznych dla udokumentowania innych złóż, ze szczególnym

uwzględnieniem wód mineralnych, ropy naftowej i gazu, ochrony zasobów wód podziemnych i źródeł na obszarze całej gminy,

- ograniczyć zagospodarowywanie terenów osuwiskowych.

9. W zakresie ochrony gleby i rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Tworzyć dogodne warunki do zalesienia gruntów o najniższej przydatności produkcyjnej, najniższej klasie gruntów, obszarów osuwiskowych, trudnodostępnych komunikacyjnie,

10. W zakresie racjonalnego gospodarowania gruntami

- objąć ochroną grunty rolne o wysokiej bonitacji,
- nie dopuszczać do zabudowy na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej (zabudowa na gruntach n - Ul klasy może być dopuszczona jedynie na obszarach już uzbrojonych przylegających do niw siedliskowych i większych enklaw zabudowy wskazanych do zabudowy w Studium, jako zabudowa uzupełniająca,
- objąć ochroną istniejące systemy melioracji wodnych i rozbudować urządzenia nawadniające,
- objąć ochroną przed zainwestowaniem zwartych kompleksów użytków rolnych na glebach niższych klas, które pełnią ponadto istotne funkcje krajobrazowe i ekologiczne.

11. W zakresie jakości powietrza i klimatu akustycznego

- prowadzić modernizację istniejących zakładów w kierunku minimalizacji ilości emitowanych zanieczyszczeń do powietrza oraz hałasu,
- dopuszczenia lokalizacji nowych zakładów tylko na terenach wyznaczonych do tego w studium i w planach miejscowych pod warunkiem nie pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego w stopniu dopuszczonym przepisami,
- redukcja zanieczyszczeń powietrza powstających w paleniskach domowych polegać będzie na:
- utrzymaniu i rozbudowie systemu zaopatrzenia w gaz umożliwiającego wykorzystanie gazu dla celów grzewczych,
- redukcji zużycia ciepła w budynkach poprzez kontynuowanie na terenach Gminy Lubenia budowy domów z wysoko oszczędnych energetycznie materiałów budowlanych na terenie całej gminy,
- promocji energooszczędnych form budownictwa.

IV USTALENIA PROGRAMU

4.1 CELE I PRIORYTETOWE DZIAŁANIA EKOLOGICZNE W GMINIE LUBENIA

Uwzględniając dokumenty strategiczne sporządzone na poziomie województwa i powiatu oraz ustalenia rozdziału II Diagnoza ustalono następujące strategiczne cele ekologiczne.

Cel nr 1. Ochrona i poprawa jakości środowiska

W ramach tego celu określono poniżej wymienione następujące priorytety. Dla realizacji tych priorytetów i osiągnięcia celów ekologicznych w dalszej części wskazano niezbędne działania i ich harmonogram wraz ze wskazaniem niezbędnych środków finansowych.

Priorytet 1/1 Ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych.

Priorytet ten zakłada zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. Oznacza to, że:

- wody powierzchniowe i podziemne powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach, być przydatne do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpiniowatych – cel ten powinien być osiągnięty do 2015 r.
- należy zapewnić co najmniej 75% poziom usuwania biogenów,
- należy dokonać modernizacji, rozbudowy oczyszczalni ścieków komunalnych zgodnie z wymogami ustawowymi prawa krajowego i wymogami przepisów prawa Unii Europejskiej z uwzględnieniem Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- należy zapewnić ochronę przeciwpowodziową obszarom zalewowym poprzez:
- regulacje rzek i potoków będących podstawowymi urządzeniami melioracji wodnych;
- porządkowanie i modernizację koryt rzek i potoków.

Działania zmierzające do realizacji ustalonego celu dotyczą następujących zagadnień:

1. Zarządzanie ochroną wód i zasobami wodnymi, a w szczególności:
 - a) ochrona przed powodzią;
 - b) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczenie emisji ze źródeł osadniczych, a w szczególności:

- c) wdrożenie dyrektywy IPPC, modernizacja, rozbudowa i budowa (dla spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE) systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni ścieków,
 - d) budowa oczyszczalni przyzagrodowych w tych miejscach gdzie, jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego, brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym, zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb.
2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych, a w szczególności:
- a) wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych;
 - b) zmniejszenie i ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych a w szczególności:
 - sporządzenie programu działań mających na celu ograniczenie odpływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych,
 - wprowadzenie i wspieranie rolnictwa ekologicznego,
 - preferowanie użytkowania łąkowego, ochrony restytucji i właściwego kształtowania pasów - roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych;
 - preferowanie budowy nowoczesnych stanowisk do składowania obornika oraz zbiorników gnojówki i gnojowicy w gospodarstwach rolnych.
3. Zaopatrzenie w wodę
- dostosowanie jakości wody pitnej do standardów UE poprzez budowę sieci wodociągowych wraz ze stacjami uzdatniania wody;
4. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód, retencja i ochrona przed powodzią przeciwdziałanie wkraczaniu zabudowy na tereny zalewowe;
- preferowanie dostosowania użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego;
 - modernizacja i regulacja rzek i potoków będących urządzeniami melioracji wodnych – podstawowych;
 - bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki, potoki, zbiorniki);
 - przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych, wykonywanie małych domeliorowań;
 - sukcesywne usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach;
 - zapewnienie właściwej przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy);

Obszarami na których przeprowadzane są zadania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych są zlewnie rzek. Rejony koncentracji zadań dotyczą sektorów osadniczego i rolniczego.

Priorytet 2/1 - Gospodarka odpadami.

Priorytet ten dotyczy ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania. Odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska; zatem ochrona środowiska przed nimi jest potraktowana priorytetowo, przy zachowaniu następujących zasad:

- 1) zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów;
- 2) zapewnienie odzysku odpadów, w tym głównie recyklingu;
- 3) unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem);
- 4) bezpieczne (dla zdrowia ludzkiego i środowiska) składowanie odpadów, których, z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, nie da się poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

Cele w zakresie gospodarki odpadami określone zostały przy uwzględnieniu podziału odpadów na:

- odpady powstające w sektorze komunalnym (odpady komunalne, komunalne osady ściekowe);
- odpady powstające w sektorze gospodarczym (przemysłowe, odpady opakowaniowe);
- odpady niebezpieczne (w tym odpady medyczne, odpady weterynaryjne, itp.)

Dokładniejsze dane zawiera „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Lubenia”, stanowiący integralną część niniejszego Programu

Dla realizacji powyższego wyróżniono następujące cele:

Dla osiągnięcia założonych celów, podejmowane będą wielokierunkowe działania w zakresie gospodarki odpadami, tj.

- objęcie 100% mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych i stworzenie jednolitego systemu ewidencji powstających odpadów i wywożonych przez służby specjalistyczne,
- zdecydowany rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji,
- preferowanie niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w stosunku do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców,
- prowadzenie działań zapobiegawczych zmierzających do redukcji odpadów w gospodarstwach domowych,
- wprowadzenie obowiązku odzysku odpadów z opakowań i zagospodarowania odpadów poużytkowych (baterie, akumulatory, sprzęt elektroniczny, sprzęt domowy),

- stosowanie sposobów, procedur i systemów nadzoru zapobiegających przenikaniu niebezpiecznych substancji do środowiska z odpadów niebezpiecznych,
- stworzenie gminnego systemu gospodarki odpadami,
- realizacja inwestycji zaproponowanych w planie gospodarki odpadami komunalnymi i związanych z planem zagospodarowania osadów ściekowych,
- bieżąca likwidacja nielegalnych składowisk,
- redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników ulegających biodegradacji,
- wdrażanie systemu eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, ich zbiórki i utylizacji,
- rozwój systemów pozyskania i zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych, budowlanych,
- opracowanie i wdrażanie planu gospodarki odpadami dla Gminy Lubenia,
- analiza skuteczności wprowadzonych programów, stymulowanie akcji edukacyjno - informacyjnych związanych z wdrożeniem przedmiotowego projektu wśród mieszkańców terenów objętych projektem;
- wprowadzenie programu ewidencji osadów ściekowych na szczeblu gminnym (program ten powinien być programem uwzględniającym ilość i jakość wytwarzanych osadów ściekowych);
- analiza ekonomiczna mająca na celu zachowanie prawidłowych relacji ekonomicznych i przeciwdziałaniu nadmiernemu wzrostowi kosztów usług dla ludności;
- organizacja selektywnej zbiórki odpadów;
- opracowanie i wdrażanie systemu selektywnej zbiórki zużytych baterii i akumulatorów, sprzętu elektronicznego;

Przy ocenie przydatności terenów pod inwestycje związane z zagospodarowaniem odpadów należy uwzględniać ograniczenia wynikające z istnienia różnych form, istniejącej i projektowanej, prawnej ochrony środowiska na terenie gminy, jak: obszary chronionego krajobrazu, strefy ochrony wód podziemnych, a także tereny zalewowe lub te, które w określonych warunkach mogą być zalane.

Priorytet 3/1 – Ochrona przed hałasem

Realizacja tego priorytetu zapewni znaczne zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku przyczyniając się do podniesienia komfortu życia mieszkańców gminy szczególnie w rejonach, w których hałas jest najbardziej uciążliwy. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- 1) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- 2) zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Priorytet nr 4/1 – Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Przedmiotem działań objętych tym priorytetem jest skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Będzie to realizowane przez następujące działania uwzględniane w aktualizowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, potrzeb ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych poprzez:

- dokładną inwentaryzację źródeł emisji;
- wyznaczanie zgodnych z przepisami obszarów gdzie zgodnie z przeprowadzonymi obliczeniami lub przepisami prawa nie powinna znajdować się zabudowa związana z możliwością przebywania ludzi oraz propozycje takich nowych ich lokalizacji, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.

Działania koncentrować się będą wokół stacji bazowych telefonii komórkowej, wokół obiektów i systemów przesyłowych energii elektrycznej 110 kV i wyższych. Działania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym dotyczyć będą, więc komunikacji i łączności, przemysłu i energetyki.

Priorytet nr 5/1 – Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu

Realizacja zadań objętych tym priorytetem powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.

Działania, mające na celu dostosowanie się do powyższych wymagań i osiągnięcie maksymalnych efektów w zakresie ochrony powietrza, są następujące:

- 1) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom,
 - a) likwidacja lub modernizacja starych lokalnych kotłowni (np. zmiana nośnika energii na bardziej ekologiczny),
 - b) termorenowacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej,
 - c) przeciwdziałanie stratom ciepła przy spedycji (wymiana starych ciepłociągów),
 - d) budowa sieci gazowej na obszarach wiejskich, zwłaszcza na terenach przewidzianych dla rozwoju turystyki,
 - e) upowszechnianie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
 - f) upowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych,
 - g) poprawa warunków ruchu drogowego polegająca na zwiększeniu płynności i przepustowości sieci drogowej,
 - h) poprawa standardów technicznych dróg,
- 2) przeciwdziałanie zmianom klimatu,

- a) tworzenie warunków dla intensyfikacji - wyznaczanie układu ścieżek rowerowych,
- b) zwiększenie lesistości.

Priorytet nr 6/1 – Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej.

Realizacja tego priorytetu ukierunkowana będzie na doskonalenie systemu obszarów chronionych. Podstawowe kierunki działań wynikają z celów określonych w polityce ekologicznej Państwa oraz istniejących uwarunkowań przyrodniczych. Większość działań ma charakter ciągły, wykraczający poza horyzont czasowy niniejszego Programu.

- ochrona dolin rzecznych,
- ochrona „ex situ” i „in situ” gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem w stanie naturalnym oraz starych odmian roślin i ras zwierząt mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej (praca ciągła),
- dokumentowanie i tworzenie form ochrony przyrody obejmujących obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biotycznych wdrażanie programów rolnośrodowiskowych - działania na rzecz utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego,
- wdrażanie, upowszechnianie i wspierania rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego jako metod produkcji nienaruszających równowagi przyrodniczej, zwłaszcza na terenach objętych wielkoobszarowymi formami ochrony przyrody,
- zabezpieczenie ekosystemów leśnych i nieleśnych przed pożarami,
- opracowanie wytycznych w zakresie uwzględniania ochrony bioróżnorodności w planowaniu przestrzennym,
- opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni na terenie Gminy Lubenia,
- wykonywanie analiz uwzględniających potrzeby ochrony i racjonalnego użytkowania różnorodności biologicznej, jako merytorycznej podstawy -opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uwzględnianie w opracowaniach planistycznych zagadnień różnorodności biologicznej.

Działania koncentrować się będą na terenach objętych, prawną ochroną przyrody i na terenach przewidzianych do objęcia taką ochroną.

Cel nr 2 - Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska.

Priorytet nr 2/1 - Zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki

Realizacja tego priorytetu powinna zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez

zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp., bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki.

Kierunki działań są następujące:

- 1) wodochłonność,
 - a) ograniczenia marnotrawstwa wody;
 - b) stosowania wodoszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego;
 - c) dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody;
 - d) podjęcia działań w celu ograniczania strat w systemach rozprowadzania wody,
- 2) materiałochłonność i odpadowość,
 - a) promowanie odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- 3) energochłonność,
 - a) zaangażowanie się w działania w zakresie wprowadzania i upowszechniania wysoce energooszczędnych technologii i wyrobów,
 - b) upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

Realizacja celu głównego powinna dotyczyć wszystkich sektorów, ale koncentrować się będzie głównie w sektorze przemysłowym, energetycznym oraz budownictwa i gospodarki komunalnej.

Priorytet nr 2/2 - Wykorzystanie energii odnawialnej

Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie oraz użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych, a wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju. Przy lokalizacji inwestycji bezwzględnie powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach objętych ochroną przyrody i krajobrazu. W zakresie realizacji tego priorytetu przyjmuje się następujące kierunki działań:

- 1) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 2) włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego.

Priorytet nr 3/2 - ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych

Realizacja tego priorytetu powinna zapewnić ochronę najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów poprzemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (a tym rozwój rolnictwa ekologicznego).

Kierunki działań zostały określone dla następujących grup zagadnień:

- 1) rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
 - a) bieżąca rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym spowodowana czynnikami naturalnymi (erozja, osuwiska),
 - b) bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców pospolitych;
- 2) rolnictwo ekologiczne,
 - a) tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;
 - b) unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług odbudowę i rozwój spółdzielczości rolnej w zakresie zaopatrzenia wspieranie gospodarstw rolnych i promowanie produktów markowych, inicjowanie i wspieranie organizowania grup producenckich w celu współdziałania w produkcji ekologicznej (zaopatrzenia, przetwórstwa, marketingu i zbytu),
 - c) organizowanie szkoleń w zakresie rolnictwa ekologicznego, wspieranie regionalnego systemu rynku hurtowego produktów ekologicznych,

Priorytet nr 4/2 - Ochrona kopalin

Przedmiotem tego priorytetu jest racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin i ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących. Zgodnie z obowiązującym w dziedzinie ochrony zasobów kopalin prawem oraz dokumentami opracowanymi na szczeblu wojewódzkim celem podstawowym jest:

W celu prowadzenia racjonalnej gospodarki i najpełniejszego wykorzystania eksploatowanych złóż należy zapewnić:

- 1) ochronę zasobów złóż kopalin mineralnych udokumentowanych (eksploatowanych i rezerwowych) oraz zasobów perspektywicznych,
- 2) zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
- 3) poszukiwanie, rozpoznanie i dokumentowanie nowych złóż,
- 4) rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

Istotnym działaniem jest ochrona obszarów występowania złóż rezerwowych, aktualnie niezagospodarowanych w planach zagospodarowania przestrzennego, przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację. Rozeznanie zasobów i obszarów perspektywicznych powinno dotyczyć wszystkich występujących złóż surowców deficytowych oraz będących przedmiotem bieżącego zapotrzebowania w gospodarce tj.: kruszyw naturalnych w związku z perspektywą rozwoju budowy dróg, złóż gazu i ropy naftowej jako surowców energetycznych.

Priorytet nr 5/2 - Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie lasów.

Zakłada się, że realizacja tego priorytetu przyczyni się w znacznym stopniu do usprawnienia ochrony i zapewni zrównoważony rozwój lasów oraz regulację lesistości.

Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienie trwałości lasów prowadzone będą na całym obszarze leśnym, jako proces ciągły. Działania w zakresie zalesień prowadzone powinny być przede wszystkim, na obszarach charakteryzujących się słabą jakością gleb, mało przydatnych lub nieprzydatnych do produkcji rolniczej a także zdegradowanych lub zdewastowanych przez działalność przemysłową, okresowo zalewanych, narażonych na erozję oraz osuwiskowych.

Dokonując wyboru obszarów do zalesień należy jednak pamiętać, by nie zalesiać ekosystemów cennych przyrodniczo, takich jak: torfowiska, murawy kserotermiczne, półnaturalne łąki, bowiem te tereny powinny pełnić rolę „użytków ekologicznych”. Faktyczne wyznaczenie gruntów do zalesień powinno nastąpić po uwzględnieniu uwarunkowań natury organizacyjno-przestrzennej, względów ekologiczno-krajobrazowych oraz spraw własności.

Cel 3 - Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Priorytet nr 3/1 - Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego zrównoważonego rozwoju w społeczeństwie

Działania, jakie będą podejmowane w ramach realizacji tego celu powinny przyczynić się do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi.

Podstawowym i głównym celem edukacji ekologicznej jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa powiatu, przejawiające się w postaci pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczuciu współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwieniu każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska.

W ramach edukacji ekologicznej wskazane jest natychmiastowe działanie we wszystkich sferach kształcenia, doskonalenia i weryfikacji kadr zarządzających środowiskiem. Niezwykle ważnym elementem jest humanizacja życia i kształtowanie postaw proekologicznych obywateli oraz kultywowanie tradycji narodowych oraz zmiana przyzwyczajeń i konsumpcyjnego modelu życia.

Działania na rzecz realizacji tych celów zostały określone w następujących grupach zagadnień:

- 1) edukacja szkolna,
 - a) kształtowanie nawyków i zachowań proekologicznych rodziców i dzieci,
 - b) kształtowanie człowieka świadomego swego współistnienia w zgodzie ze środowiskiem przyrodniczym i społeczno - kulturowym, zdolnego do samodzielnego działania w zakresie rozwiązywania problemów zachodzących pomiędzy człowiekiem a przyrodą na poziomie szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego,
- 2) edukacja dorosłych,

- a) rozszerzenie edukacji ekologicznej na wszystkie grupy społeczne, zgodnie z założeniami „Agendy 21”,
- b) egzekwowanie przepisów, zwłaszcza dotyczących: porządku, odpadów, gospodarki wodno-ściekowej ochrony przed hałasem, wdrażanie i sankcjonowanie europejskich standardów w dziedzinie ładu przestrzennego, oszczędności energii itp., zaangażowanie obywateli w procesy decyzyjne włączenie w działania edukacji ekologicznej wszystkich służb państwowych i samorządowych,
- 3) edukacja w zakresie kształtowania postaw konsumentów,
- a) tworzenie świadomości społecznej dotyczącej zachowań komunikacyjnych;
- b) promowanie proekologicznych zachowań poprzez kreowanie zdrowego, zarówno dla człowieka jak i środowiska, modelu poruszania (tworzenie ścieżek rowerowych),
- c) organizacja przemyślanych sieci ścieżek rowerowych w miejscach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, szczególnie na obszarach chronionych.
- Podejmowane będą działania również:
- 1) w zakresie gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody poprzez:
- a) prowadzenie edukacji w zakresie segregacji i składowania odpadów, edukację w zakresie wprowadzania nowych technologii i recyklingu, edukację w zakresie racjonalnego wykorzystanie opakowań edukację w zakresie zmniejszania zużycia wody w gospodarstwach domowych,
- 2) w zakresie racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej przede wszystkim poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii (np. biopaliw) poprzez media, wydawnictwa, zachęty w postaci dofinansowania itp.,
- 3) tworzenie świadomości w zakresie niewłaściwego (poza instalacjami na ten cel przeznaczonymi do spalania odpadów (np. emisji substancji tj. dioksyny),
- 4) zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów poprzez wykorzystanie opakowań wielokrotnego użytku.
- Ponadto realizowane będą następujące zamierzenia:
- 1) utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku spełniającego wymagania ustawy Prawo ochrony środowiska; bezwzględna realizacja, przewidzianego prawem, obowiązku zapewnienia udziału społeczeństwa w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów, strategii;
- 2) szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie: informacji o środowisku oraz udziału społeczeństwa w zakresie podejmowania decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko);
- 3) opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu;
- 4) zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciał doradczych i opiniotwórczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych;
- 5) zwiększenie ilości zajęć dotyczących problematyki ekologicznej we wszystkich typach szkół;
- 6) rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe: szkolenia organizowane przez pracodawców, instytucje publiczne, i organizacje społeczne;
- 7) szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji i komunikacji społecznej i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów);
- 8) powołanie i zapewnienie funkcjonowania stałych ciał konsultacyjnych zajmujących się problematyką ekologiczną;
- 9) wspieranie jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi w zakresie:
- a) organizowanie wystaw o charakterze edukacyjnym,
- b) działalność w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym,
- c) rozwój ścieżek edukacyjnych w terenie,
- d) organizacja wykładów i prelekcji,
- e) działalność wydawnicza (biuletyny, broszury i inne),
- 16) wspieranie działalności edukacyjnej
- 10) szkół w zakresie:
- a) realizacji ścieżek edukacyjnych w ramach bloków przedmiotowych,
- b) prowadzenie aktywnych form edukacji np. „zielone szkoły”,
- c) organizowanie kontaktów z władzami samorządowymi, reprezentantami społeczności lokalnej, szkołami wyższymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej,
- d) uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej.

**V. RODZAJ I HARMONOGRAM
SZCZEGÓŁOWYCH DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH
WYNIKAJĄCYCH Z KRAJOWEGO PROGRAMU
OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH WRAZ
Z OKREŚLENIEM ICH KOSZTÓW.**

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych przewiduje następujący zakres i harmonogram działań na terenie Gminy Lubenia.

Pozycja 354 - Gmina Lubenia - oczyszczalnia w miejscowości Siedliska (RLM -6500), docelowy rodzaj oczyszczalni - biologiczna, potrzeby inwestycyjne w zakresie oczyszczalni - rozbudowa oczyszczalni wraz przepustowość jej modernizacją, termin realizacji oczyszczalni ścieków 2015.

VI. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

6.1 INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU.

6.1.1 INSTRUMENTY PRAWNO-ADMINISTRACYJNE

Instrumentami prawno - administracyjnymi, jakie stosowane będą do zarządzania realizacją Programu są;

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 2) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przy których sporządzaniu lub aktualizacji należy uwzględnić:
 - a) istniejące i potencjalne obiekty uciążliwe dla środowiska lub powodujące zagrożenie awarią przemysłową,
 - b) obszary nie spełniające ustalonych wymagań w zakresie jakości środowiska,
 - c) obszary zalesień i zadrzewień,
 - d) obiekty i obszary o szczególnych walorach przyrodniczych,
 - e) wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce,
 - f) relacje pomiędzy terenami zainwestowanymi a otwartymi,
- 3) Plany ochrony parku krajobrazowego oraz ewentualnych rezerwatów przyrody;
- 4) Wojewódzki Program Ochrony Środowiska oraz Powiatowy Program Ochrony Środowiska;
- 5) Programy naprawcze i pogramy dostosowawcze takie jak: programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, programy tworzone w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska, w przypadkach wskazanych w prawie ochrony środowiska lub innych przepisach szczególnych;
- 6) Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
- 7) Strategie, programy branżowe i plany: gospodarki odpadami, ratownicze, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej itp.,
- 8) Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- 9) Rozstrzygnięcia w sprawie przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze;
- 10) Decyzje, w tym koncesje, (m.in. na eksploatację i poszukiwanie złóż kopalin podstawowych), pozwolenia wodnoprawne itp.,

- 11) Zgłoszenia i pozwolenia dotyczące wprowadzanie do środowiska substancji lub energii zezwolenia na przewóz przez granice państwa, odpadów niebezpiecznych, oraz określonych roślin i zwierząt,
- 12) Informacje o środowisku (np. raporty o stanie zanieczyszczenia środowiska, zgłoszenia poważnych awarii);
- 13) Oceny zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, w związku z podejmowaniem działań polegających na zamkniętym użyciu GMO, zamierzonym uwolnieniu GMO do środowiska;
- 14) Rejestry:
 - terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, hałasu, zanieczyszczenia powietrza itp.,
 - terenów, na których występują przekroczenia standardowych norm jakości gleby lub ziemi, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych,
 - przepisy prawa krajowego i specyficzne dla UE akty prawne, tj. dyrektywy rozporządzenia, decyzje.

6.1.2 INSTRUMENTY EKONOMICZNO-RYNKOWE

Jako wzmocnienie narzędzi prawno - administracyjnych stosowane będą mechanizmy ekonomiczno-rynkowe, m.in. takie jak:

- wspieranie rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska,
- wzmacnianie i poszerzanie oferty eksportowej polskich podmiotów gospodarczych;
- rozwijanie produkcji i usług, które mniej obciążają środowisko;
- zachowanie i tworzenie miejsc pracy w dziedzinach służących bezpośrednio lub pośrednio ochronie środowiska (tzw. zielone miejsca pracy);

Równoprawne warunki w dostępie do ograniczonych zasobów.

Najważniejszymi działaniami, jakie należy podejmować w ramach tych instrumentów powinny być:

- 1) Preferowanie przez administrację rządową i samorządową zakupu towarów, produktów oraz usług mających charakter trwały oraz proekologiczny;
- 2) Wprowadzanie wymogów ekologicznych do procedur przetargowych organizowanych przez administrację rządową i samorządową,
- 3) Kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”, wraz z uwzględnieniem kosztów zewnętrznych;
- 4) Wspieranie powstawania i zachowania tzw. „zielonych miejsc pracy”, w szczególności w: rolnictwie ekologicznym, agro - i ekoturystyce, leśnictwie, ochronie

przyrody, odnawialnych źródeł energii, transporcie publicznym, działaniach na rzecz oszczędzania zasobów (np. w sferze gospodarki odpadami);

- 5) Włączanie instytucji finansowych do wspierania (na zasadach rynkowych) przedsięwzięć w ochronie środowiska i na rzecz zrównoważonego rozwoju.

6.1.3 INSTRUMENTY FINANSOWE.

Finansowanie przyjętych w Programie działań mających zapewnić osiągnięcie walonych dla województwa celów strategicznych odbywać się będzie poprzez:

- celowe fundusze ekologiczne;
- budżet państwa, budżety samorządowe: województw, powiatów, gmin;
- komercyjne instytucje finansowe, w tym banki udzielające kredytów na cele ekologiczne, środki własne przedsiębiorców i inwestorów;
- pozostałe niekomercyjne krajowe instytucje finansowe (np. fundacje), przedakcesyjne fundusze pomocowe i fundusze strukturalne Unii Europejskiej;
- zagraniczne instytucje finansowe i inne programy pomocowe.

6.1.4 INSTRUMENTY Z ZAKRESU ORGANIZACJI, MARKETINGU I ZARZĄDZANIA

Ze względu na wymagania prawne w zakresie ochrony środowiska obowiązujące w Polsce wprowadzać należy systemy zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach działających na terenie gminy Lubenia wynikające m. in. z art. 143 Prawa ochrony środowiska, oparte na międzynarodowych standardach. Należy w szczególności zwracać uwagę na:

- oszczędne korzystanie ze surowców;
- eliminację substancji niebezpiecznych;
- zmniejszenie zużycia energii i wody;
- prewencję w zakresie powstawania odpadów,
- systemy rejestracji emisji i zużycia surowców;
- efektywne procesy produkcyjne.

Instytucje dysponujące funduszami na ochronę środowiska wspierać będą przedsiębiorstwa wprowadzające systemy zarządzania środowiskiem poprzez:

- udzielanie im pomocy materialnej w spełnianiu zastrzonych wymagań ekologicznych, w granicach określonych obowiązującym prawem,
- tworzenie stałych komisji konsultacyjnych skupiających m.in. przedstawicieli administracji publicznej oraz sfery biznesu,
- wspieranie „Ruchu Czystszej Produkcji” oraz programu „Odpowiedzialność i Troska”,

- wdrożenie rozporządzenia EMAS (Eco Management and Audit Scheme -Rozporządzenie nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r. w sprawie umożliwiania dobrowolnego uczestnictwa organizacji w Systemie Eko-Zarządzania i Audytów Wspólnoty);

- wdrożenie systemu handlu emisjami.

Każde przedsiębiorstwo może wybrać dla siebie najodpowiedniejszy system i uzyskać certyfikat. Pomoc w spełnieniu obligatoryjnych wymagań w zakresie ochrony środowiska będzie obejmować:

- 1) pomoc materialną, prawnie dopuszczoną,
- 2) właściwy przepływ informacji pomiędzy instytucjami publicznymi i sferą biznesu,
- 3) stworzenie zaplecza naukowego,
- 4) szkolenie kadr.

Zakłada się wzmocnienie instytucjonalne instytucji zajmujących się:

- 1) monitoringiem środowiska (Inspekcji Ochrony Środowiska),
- 2) wydawaniem pozwoleń w zakresie środowiska,
- 3) ewidencjonowaniem odpadów,
- 4) planowaniem, koordynacją i dofinansowaniem programów inwestycyjnych w zakresie ograniczania zanieczyszczeń azotowych,
- 5) kontrolą realizacji nałożonych ustawami zadań,
- 6) wprowadzaniem nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi, odpowiedzialnych za wykorzystanie funduszy pomocowych,
- 7) zarządzaniem gospodarką wodną w dorzeczach (RZGW w Krakowie).

6.1.5 INSTRUMENTY INFORMACYJNO-EDUKACYJNE

Przyjęte w Programie narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”, dzielą się na dwie grupy:

- 1) działania samorządów:
 - a) doksztalcanie profesjonalne i systemy szkoleń,
 - b) interdyscyplinarny model pracy,
 - c) współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych,
- 2) budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez:
 - a) udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych), oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko,

- b) wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne w tym również obejmujące efektywne niekonwencjonalne działania kierowane do określonych grup odbiorców).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami należy zapewnić powszechny dostęp do informacji o środowisku między innymi poprzez, tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

6.2 KONTROLA PROGRAMU

6.2.1 ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Kontrola wdrażania Programu i oceny jego realizacji w aspekcie osiągania założonych celów prowadzona będzie poprzez monitoring:

- 1) środowiska w zakresie stanu i zmiany presji na środowisko, szczególnie w takich dziedzinach, jak: energetyka, transport, przemysł, rolnictwo;
- 2) wdrażania Programu, w tym kontrolę aktywności instytucji na szczeblu gminy, odpowiedzialnych za realizację zadań w zakresie ochrony środowiska;
- 3) skutków realizacji Programu, w tym monitoring świadomości społecznej w tym zakresie.

6.2.2 MONITORING ŚRODOWISKA

Jednym z ważniejszych kierunków działań w najbliższych latach, w ramach monitoringu środowiska, (realizacja poza szczeblem powiatu) będzie radykalna zmiana funkcjonującego dotychczas systemu monitorowania, metod badań, prowadzenia oceny dotrzymywania standardów jakości środowiska, gromadzenia i przetwarzania informacji o środowisku oraz rozpowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie. Ma ona na celu dostosowanie monitoringu środowiska do zakresu określonego w przepisach prawnych i dyrektywach Unii Europejskiej oraz zaleceń OECD.

6.2.3 MONITORING WDRAŻANIA I REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring wdrażania Programu dotyczyć będzie:

- 1) określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- 2) oceny realizacji programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska,
- 3) określenia stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analizy przyczyn tych rozbieżności.

6.2.4 MONITORING SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring skutków realizacji Programu prowadzony będzie poprzez ocenę:

- 1) poprawy standardów jakości środowiska;
- 2) poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców;
- 3) aktywności i współdziałania społeczeństwa.

Celem monitoringu jest między innymi, identyfikacja kontrola i ocena wskaźników dotyczących:

- stopnia zmniejszenia różnicy między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska, a zanieczyszczeniem dopuszczalnym na danym obszarze,
- ilości zużywanej energii, materiałów, wody, surowców, wytwarzanych odpadów, emitowanych zanieczyszczeń, itp.,
- stosunku uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów,
- technologiczno-ekologicznej charakterystyki materiałów, urządzeń i produktów ujawnianych na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej powiatu (w tym oceny Programu) w przekroju terytorialnym (gminnym) i branżowym.

W celu ustalenia wymienionych wyżej wskaźników będą stosowane następujące mierniki:

A. W zakresie poprawy stanu środowiska:

- 1) stopień zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i poprawa jakości wód,
- 2) stopień zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- 3) stopień zmniejszenia uciążliwości hałasu,
- 4) zmniejszenie ilości wytwarzanych i unieszkodliwianych odpadów,
- 5) stopień zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych,
- 6) stan zdrowotności lasów, zwiększenia różnorodności biologicznej w lasach,
- 7) zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt i ich naturalnych siedlisk,
- 8) skuteczność ochrony krajobrazu - kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

B. W zakresie poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców:

- 1) poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu w układzie terytorialnym;
- 2) stopień zmniejszenia tempa przyrostu obszarów wyłączonych z produkcji rolnej i leśnej na cele nierolnicze i nieleśne,
- 3) coroczny przyrost miejsc pracy, w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska,
- 4) stopień zwiększenie ilości odbiorców systemów, urządzeń i obiektów infrastruktury ochrony środowiska,

- 5) dynamika wydatków na ochronę środowiska (jako procent PKB, jako procent wydatków organów samorządowych i niektórych przedsiębiorstw),

C. W zakresie społecznych efektów Programu:

- 1) opracowywane i realizowane przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska,
- 2) liczba i jakość zgłaszanych do Starosty interwencji mieszkańców dotyczących stanu środowiska,
- 3) liczba osób biorących udział w programach edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska.

6.3 STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Organ wykonawczy gminy - Wójt - jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie.

Wójt jako organ ochrony środowiska dysponuje instrumentami prawnymi:

- przyjmowanie zgłoszeń od osób fizycznych w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wody,
- nakładanie obowiązku prowadzenia pomiarów w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
- wydawanie decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- opiniowanie decyzji wydawanych przez Wojewodę i Starostę w zakresie gospodarowania odpadami,
- opiniowanie koncesji,
- przyjmowanie informacji od osób fizycznych dotyczących o rodzaju, ilości i miejscach substancji niebezpiecznych,
- przedkładanie wojewodzie zbiorczych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji niebezpiecznych,

Dodatkowo Wójt poza ogólnymi przepisami prawnymi, posiada instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zapewnić należy spójność pomiędzy wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w regionie, umożliwiającą efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Realizacja Programu wymagać będzie świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa wszystkich podmiotów działających na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy.

Ponieważ Program jest wyraźnie powiązany z innymi tego rodzaju dokumentami w zarządzaniu Programem pomocne będą również, instytucje samorządowe i rządowe działające na rzecz ochrony środowiska na poziomie wojewódzkim i regionalnym: Wojewoda Podkarpacki oraz podległe mu służby zespolone, dysponujące instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania oraz Państwowa Straż Pożarna, w zakresie ratownictwa ekologicznego, Starosta Rzeszowski.

Administracja niezespolona (specjalna) dysponująca instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania, realizacji przedsięwzięć, w tym:

- a) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie,
 - b) Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
 - c) Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie,
 - d) Zarząd Parków Krajobrazowych w Krośnie - realizujące zadania ochrony przyrody i edukacji na obszarze objętym Programem,
3. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie;

6.4 PROCEDURA WERYFIKACJI PROGRAMU

Dynamiczne procesy rozwoju i zmian w sferach: gospodarczej, przyrodniczej, przestrzennej, społecznej i polityczno - instytucjonalnej narzucają konieczność nieustannego monitorowania:

- realizacji celów i działań, określonych w Programie;
- zmian warunków realizacji, zachodzących na obszarze kraju, województwa, powiatu oraz terenów sąsiadujących z powiatem;

Wyniki oceny tych czynników będą służyły do weryfikacji przyjętych na wstępie założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych w Programie priorytetów. Zarząd Powiatu co 2 lata sporządzać będzie raporty z wykonania Programu i przedstawiał je Sejmikowi. Aktualizacja Programu powinna odbywać się nie rzadziej niż co 4 lata.

Wypracowane strategie i procedury, po ustaleniu i weryfikacji, powinny stać się podstawą współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny stan środowiska na obszarze powiatu. Uczestnictwo i uporządkowanie samego procesu planowania i zarządzania spowoduje, że powtarzające się działania dotyczące dobrych rozwiązań stworzą mechanizmy samoregulacji.

VII. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU

7.1 ZAŁOŻENIA SZACUNKU KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMU

Kalkulacja kosztów została podana w dwóch przedziałach czasowych: lata 2004-2006. Szacunkowe koszty określone zostały dla realizacji zadań związanych z:

- 1) zarządzaniem środowiskiem, zgodnie z celami i strategią Programu,
- 2) monitoringiem środowiska, w tym dostosowaniem do standardów Unii Europejskiej,
- 3) inwestowaniem w techniczną infrastrukturę ochrony środowiska.

Podstawą do oszacowania kosztów realizacji Programu jest uchwała Nr XVI/97/2004 Rady Gminy Lubenia z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu

inwestycyjnego Gminy Lubenia dokonana na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, informacji o wykorzystaniu i realizacji środków pomocowych w województwie podkarpackim, powiecie rzeszowskim, i gminie, informacji przekazanych przez inne instytucje realizujących zadania ochrony środowiska w gminie i powiecie oraz przewidywane koszty:

- 1) inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska zgłoszonych do realizacji w ramach projektów pomocowych;
- 2) inwestycji zgłoszonych do Banku Projektów Województwa Podkarpackiego,
- 3) inwestycji realizowanych w ramach Kontraktu Wojewódzkiego;
- 4) przedsięwzięć finansowanych przez WFOŚ i GW w Rzeszowie;
- 5) przedsięwzięć zgłoszonych przez gminy w ramach ankietyzacji;
- 6) nakładów określonych w programach operacyjnych opracowywanych na poziomie wojewódzkim;

Kalkulacja kosztów realizacji Programu do 2006 r. uwzględnia możliwości zapewnienia środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych (zgodnie z „Narodowym Programem rozwoju na lata 2004-2006” i Programem Wykonawczym do II Polityki Ekologicznej Państwa).

7.2 FINANSOWANIE PROGRAMU

7.2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Źródła finansowania Programu będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym. Cele założone w Programie będą zrealizowane przy stopniowym wzroście (do 2010 r.) udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (1,2 % PKB w latach 2000-2002 do 1,7%-1,8% w latach 2007-2008 i później). Według szacunkowych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas. Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- 1) publicznych, w tym:

krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetu województwa, powiatu, a przede wszystkim budżetu gminy, pozabudżetowych instytucji publicznych, zagranicznych, pochodzących, między innymi, z programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;

- 2) niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
 - a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
 - b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),

- c) fundusze własne inwestorów,
- d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
- e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006”;
- 2) Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006,
- 3) programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- 4) innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

Przestrzenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (według, których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

7.2.2 KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program, w znacznej części realizowany będzie przez fundusze ekologiczne na poziomie krajowym: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW); na poziomie regionalnym: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW w Rzeszowie); na poziomie lokalnym: powiatowe (PFOŚiGW) i gminne (GFOŚiGW) fundusze ochrony środowiska.

Fundusze te redystrybuują środki pochodzące z opłat uiszczanych przez podmioty za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych nakładanych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek, proekologicznych przedsięwzięć podejmowanych przez samorządy lokalne, ale również przez podmioty gospodarcze.

Zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” środki powierzone Narodowemu Funduszowi i Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie pochodzące z pomocy zagranicznej, wykorzystywane będą do dofinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z umowami, na podstawie których środki te przekazano oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach.

Oprócz wyżej wymienionych źródeł finansowania udział w finansowaniu Programu będą miały min.:

- 1) banki komercyjne udzielające kredytów preferencyjnych;
- 2) inne pojawiające się na rynku formy i źródła finansowania ochrony środowiska, m.in. leasing udziałów kapitałowych.

Znaczny ciężar finansowania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej ponosić będzie gmina. W sytuacjach uznanych

przez władze gminy za uzasadnione inwestycje będą finansowane z bieżących dochodów władz samorządowych lub gdy będzie to możliwe, z dotacji celowych budżetu państwa. Remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska będą finansowane przez kapitał sektora prywatnego.

Gmina tworzyć będzie korzystne warunki m.in. poprzez udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

Warunkiem udzielenia pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska będzie poniesienie określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 10 grudnia 2002 r. Kosztów inwestycji przeznaczonych na:

- osiągnięcie poprawy stanu środowiska, jeżeli nie zostały określone standardy ochrony środowiska, lub osiągnięcie efektów wykraczających ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska,
- dostosowanie istniejących lub nowych źródeł spalania paliw do standardów określonych w rozporządzeniu.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wynosić 30% poniesionych kosztów. W ściśle określonych rozporządzeniem przypadkach, pomoc może być zwiększona.

Finansowanie Programu odbywać się będzie również przez nowe, wprowadzane sukcesywnie, instrumenty ekonomiczno-finansowe, m.in.: opłaty produktowe, kredyty krótkoterminowe służące zapewnieniu płynności inwestorom realizującym zadania; ekologiczne; zbywalne uprawnienia do emisji zanieczyszczeń oraz dobrowolne porozumienia.

7.2.3 ZAGRANICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Istnieje możliwość finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska ze środków zagranicznych przez wymienione niżej programy pomocowe:

1. Program PHARE (Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies). W ramach tego programu przedakcesyjnego, na projekty wspierające rozwój instytucjonalny, przeznaczono 30 % rocznej alokacji, a na projekty typu inwestycyjnego - 70 %.
2. Program SAPARD (Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich) Fundusz ten służy wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Ze środków funduszu SAPARD wspomagane są rozwój i modernizacja infrastruktury wiejskiej, w tym także w zakresie ochrony środowiska. Ponadto w ramach wymienionych funduszy realizowane są zadania w zakresie edukacji ekologicznej i wprowadzania w przedsiębiorstwach najlepszych dostępnych technik.

Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

1. Fundusz Spójności

Kategoriami interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej wspomaganą przez Fundusz Spójności mogą być:

- 1) urządzenia w zakresie ochrony powietrza (kategoria interwencji 341);

- 2) infrastruktura służąca zapobieganiu hałasowi (kategoria interwencji 342);
- 3) urządzenia do odzysku odpadów komunalnych i przemysłowych (kategoria interwencji 343);
- 4) infrastruktura służąca do zapewnienia wody pitnej, jak zbiorniki, stacje uzdatniania, sieci dystrybucji (kategoria interwencji 344),
- 5) kanalizacja i oczyszczanie ścieków (kategoria interwencji 345);
- 6) urządzenia przeciwpowodziowe,
- 7) infrastruktura energetyczna, w tym produkcja, dostawa energii (kategoria interwencji 33);
- 8) odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna, wiatrowa, wodna, z biomasy (kategoria interwencji 332).

Najważniejsze uwarunkowania finansowe i ekonomiczne wyboru projektów ekologicznych dla Funduszu Spójności:

- poszczególne przedsięwzięcia będą mogły uzyskać wsparcie tylko z jednego funduszu europejskiego;
- projekty, które mające szansę uzyskać wsparcie ze środków Funduszu Spójności nie muszą być opłacalne finansowo bez subwencji ze źródeł publicznych. Jednakże wraz z subwencjami wskaźniki finansowe (IRR i NPV) dla inwestora powinny przekroczyć próg opłacalności, co jest warunkiem koniecznym, aby przedsięwzięcie mogło być zrealizowane;
- należy wykazać płynność finansową projektu w okresie eksploatacji albo udokumentować, że inwestor będzie w stanie sfinansować deficyty przepływów pieniężnych, jeżeli się pojawiają, zbyt wysoka rentowność finansowa przedsięwzięcia z punktu widzenia inwestora może powodować odmowę lub zmniejszenie subwencji z Funduszu Spójności, gdyż jest to rozumiane, że projekt może być sfinansowany ze źródeł komercyjnych;
- w każdym przypadku będzie analizowana zdolność przedsięwzięcia do generowania przychodów;
- źródłem przychodów w gminnej infrastrukturze ochrony środowiska są opłaty ponoszone przez użytkowników (gospodarstwa domowe, podmioty gospodarcze);
- w projektach, które generują dochód, wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto;
- udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych;
- dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne w formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z NFOŚiGW i WFOŚiGW. Część wydatków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych;

- domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych np. (EBI, EBOR).

2. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)

Zadania planowane w ramach tego funduszu określa opracowywany projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla funduszy strukturalnych na lata 2004-2006. Cele określone w Programie realizowane będą zarówno przez dofinansowanie bezpośrednie inwestycji ochrony środowiska w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki odpadami i odnawialnych źródeł energii, jak i pośrednie, związane z edukacją ekologiczną i stosowaniem najlepszych dostępnych technologii.

Fundacje

Ważną fundacją, wspomagającą realizację Programu jest EkoFundusz, zwłaszcza w dziedzinie: ochrony przyrody, dofinansowania i transferu najlepszych dostępnych technologii, stymulowania rozwoju polskiego przemysłu. Będą z niego dofinansowywane przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie dla regionu oraz jednocześnie wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej, a nawet światowej.

Wsparcie finansowe w formie bezzwrotnych dotacji udzielane będzie jedynie na projekty bezpośrednio związane z ochroną środowiska (w fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również na projekty nieinwestycyjne.

Dotacje EkoFunduszu nie mogą być przyznawane na przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej.

Dotacje na projekty innowacyjne (pierwsze zastosowanie nowej technologii lub projekty stwarzające warunki do jej wprowadzania na polski rynek) wynoszą dla:

- przedsiębiorców 50%,
- samorządów w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca od 40% – 70%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp. do 70%,

Dotacja dla projektów technicznych dla:

- przedsiębiorców: projekty niekomercyjne do 40%, komercyjne do 20%,
- samorządów, w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca: dla projektów niekomercyjnych od 30% - 60%, dla projektów komercyjnych 10% - 40%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp. Dla projektów niekomercyjnych do 50%, dla projektów komercyjnych do 30%.

Dotacje dla projektów przyrodniczych nie mogą przekraczać 80% wartości projektu.

TERMINY KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Lp.	Rodzaj działania/inwestycji	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowe koszty w tys. PLN		Podział zadań
					Do 2007	2008-2011	
1	2	3	4	5	6	7	8
CEL EKOLOGICZNY NR 1 – OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA							
PRIORYTET NR 1/1 – ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Ustanowienie i realizacja stref ochrony dla komunalnych ujęć wody	Gmina	sukcesywnie	---	---	---	G
2	Regulacja rzek i potoków, usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach	PZMiUW Powiat Gmina	2004-2010	budżet państwa NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW programy pomocowe fundusze strukturalne Fundusz Spójności	---	---	W,M,P,G, ZK
3	Budowa wodociągu w miejscowości Lubenia i Siedliska wraz ze stacjami uzdatniania wody etap I	Gmina	2004-2006	programy pomocowe fundusze strukturalne	3 000	---	G

				NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW środki własne gminy			
4	Kanalizacja sanitarna w miejscowości Straszędzie i Sołonka etap I	Gmina	2004-2006	programy pomocowe fundusze strukturalne NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW środki własne gminy	2 800	---	G
5	Rozbudowa Oczyszczalni w Siedliskach etap I	Gmina	2004-2006	programy pomocowe fundusze strukturalne NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW środki własne gminy	500	---	G
Priorytet 2/1 – Gospodarka odpadami							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Opracowanie i wdrożenie organizacyjnych systemów zapewniających właściwe bieżące zarządzanie strumieniami odpadów w tym redukcję ilości wytwarzanych odpadów oraz redukcję ilości odpadów biodegradowalnych deponowanych na składowiskach	Harmonogram realizacji zgodnie z Międzygminnym i Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami			---	---	ZK
Priorytet 3/1 i 3/2 Ochrona przed hałasem i promieniowaniem							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Utrzymanie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego sporządzanych na terenie gminy, ustalonej minimalnej odległości zabudowy związanej ze stałym pobytem ludzi od ciągów komunikacyjnych	Gmina	sukcesywnie	---	---	---	G
Priorytet nr 6/1 – Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Wdrożenie sieci obszarów NATURA 2000	MŚ powiat gmina	2003-2010	Budżet państwa Programy rolnośrodowiskowe	---	---	P,W,G,Z K
2	Ochrona walorów przyrodniczych	Wojewoda, Lasy Państwowe, Administracja obszarów chronionych, Powiat Gmina	Praca ciągła	Budżet państwa WFOŚiGW NFOŚiGW	---	---	W,LP,AO C, P,G,ZK
3	Wytypowanie terenów użytkowanych rolniczo o dużych walorach przyrodniczych oraz prowadzenie działań ochronnych prowadzonych na rzecz	Indywidualni rolnicy, ARiMR, ODR, Powiat, Gmina	praca ciągła	Programy pomocowe, Fundusze strukturalne, Budżet państwa	---	---	ODR,P,G, ZK

	utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego						
4	Ochrona roślin i zwierząt	Wojewoda, Lasy Państwowe, Parki krajobrazowe, powiat, gmina	Praca ciągła	Budżet państwa WFOŚiGW NFOŚiGW	---	---	W,LP,PK, P,G,ZK
CEL EKOLOGICZNY NR 2 – RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA							
PRIORYTET 2/2 – Odnawialne źródła energii							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Budowa instalacji i urządzeń wykorzystujących energię odnawialną, w tym wykorzystanie wód termalnych, energii wietrznej, wodnej i słonecznej	Podmioty gospodarcze, MS, MG, powiat, wojewoda, gmina	2003-2010	Programy pomocowe Fundusze strukturalne WFOŚiGW NFOŚiGW EKOFUNDUSZ	---	---	W,P,G, ZK
PRIORYTET NR 3/2 – Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Opracowanie koncepcji programu rolnośrodowiskowego	Powiat, gmina	2004-2006	WFOŚiGW Środki własne	---	---	P,G
2	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Lubenia	Gmina	2003-2006	Środki własne	---	---	G
PRIORYTET NR 4/2 Ochrona kopalni							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Współdziałanie organów administracji w celu zapewnienia maksymalnego wykorzystania złóż	Powiat, gmina	Zadanie ciągłe	beznakładowo	---	---	P,G
PRIORYTET NR 5/2 Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie lasów							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Zachowanie biologicznej różnorodności lasów, przywracanie utraconej różnorodności biocenoz leśnych i wzbogacanie krajobrazu leśnego	Lasy Państwowe, Placówki badawcze, Właściciele gruntów, Powiat, Gmina	Praca ciągła	Środki własne LP, WFOŚiGW	---	---	LP, P, G
2	Edukacja ekologiczna w sferze wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	Lasy Państwowe, Powiat, Gmina	Praca ciągła	Środki własne LP, Środki pomocowe, WFOŚiGW	---	---	LP, P, G, ZK
3	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień, w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów oraz ustalenie lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zarząd Województwa, Lasy Państwowe, Właściciele gruntów, Wojewoda, Powiat, Gmina	Praca ciągła	Budżet państwa, Środki własne LP, Środki pomocowe, Środki własne właścicieli gruntów	---	---	LP, WG, W, P, G, ZK
4	Nadzór i kontrola nad zalesieniami gruntów prywatnych przeznaczonych do zalesienia oraz szkolenia właścicieli	Lasy Państwowe, Powiat, Gmina	Praca ciągła	Budżet państwa, Środki własne LP, Środki pomocowe	---	---	LP, P, G, ZK
5	Ochrona i pielęgnacja zasobów leśnych oraz ekosystemów nieleśnych	Lasy Państwowe, Właściciele gruntów, P, G	Praca ciągła	Środki własne LP, WFOŚiGW	---	---	LP, P, G, ZK
6	Ochrona i odtwarzanie zbiorników wodnych oraz pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesień trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, powiat, gmina	Praca ciągła	Środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, P, G, WG, ZK

7	Doskonalenie zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, powiat, gmina	Praca ciągła	Środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, P, G, WG, ZK
8	Doskonalenie metod aktywnego przeciwdziałania zagrożeniu przeciwpożarowemu	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, powiat, gmina	Praca ciągła	Środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, P, G, WG, ZK
9	Zalesienia na gruntach Lasów Państwowych oraz gruntach wycofanych z produkcji rolnej, produkcja materiału sadzeniowego	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, powiat, gmina	Praca ciągła	Budżet państwa, EKOFUNDUSZ, WFOŚiGW, Środki własne LP	---	---	LP, P, G, WG, ZK
10	Przebudowa drzewostanów zmienionych i uszkodzonych	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, powiat, gmina	Praca ciągła	Budżet państwa, EKOFUNDUSZ, WFOŚiGW, Środki własne LP	---	---	LP, P, G, WG, ZK
CEL NR 4 - EDUKACJA EKOLOGICZNA DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO							
PRIORYTET NR 1/4 - Propagowanie idei ochrony środowiska w społeczeństwie							
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska							
1	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemów gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Powiat, Gmina	2002-2005	Budżet państwa	---	---	MŚ, P, G, ZK
2	Stałe podejmowanie działań informacyjnych promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji w środkach masowego przekazu, publikacji, kursów i szkoleń	Wojewoda, Powiat, Gmina, Przedsiębiorstwa	Praca ciągła	Budżet państwa, Budżet własny	---	---	W, P, G, ZK
3	Wprowadzenie i wdrożenie zasad dotyczących udziału pozarządowych organizacji ekologicznych	MŚ, Wojewoda, WIOŚ, Powiat, gmina	2003-2005	Budżet państwa, własny, programy pomocowe	---	---	M, P, G, W, WIOŚ, ZK
4	Dofinansowanie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie z obowiązującymi zasadami dofinansowania działań w dziedzinie edukacji ekologicznej	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Powiat, WIOŚ Organizacje pozarządowe, Fundusze ekologiczne, gmina	Praca ciągła	Budżet państwa, Budżet własny, Programy pomocowe, Fundusze ekologiczne	---	---	M, W, G, WIOŚ, ZK
5	Międzygminny Program Edukacji wspierający system selektywnej zbiórki odpadów gmin Związku Komunalnego WISŁOK	ZK WISŁOK	2003-2006	NFOŚiGW WFOŚiGW Programy pomocowe	---	---	G
6	Wspieranie edukacji ekologicznej prowadzonej przez szkoły i inne jednostki organizacyjne w formie konkursów, przeglądów i innych, w tym również niekonwencjonalnych zadań służących popularyzacji postaw i zachowań proekologicznych	Powiat, Gmina, Szkoły, Organizacje pozarządowe	Praca ciągła	Budżet własny, WFOŚiGW	---	---	P, G

Wydawca: Wojewoda Podkarpacki

Redakcja: Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Prawny i Nadzoru
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, pok. 234 i 245, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1234 i 1245,
e-mail: redakcja@rzeszow.uw.gov.pl

Skład komputerowy: Zakład Usług Informatycznych Wojewódzkiego Ośrodka Informatyki - TBD w Rzeszowie
ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1226, pok. 226
e-mail: dziennik@uw.rzeszow.pl

Druk: Zakład Obsługi Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1020, pok. 20

- **Prenumerata i rozpowszechnianie** Dzienników Urzędowych Województwa Podkarpackiego: Dział Kadr i Organizacji
Zakładu Obsługi PUW w Rzeszowie,
tel.: (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1066, pok. 26a
- Zbiory Dzienników Urzędowych wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w Wydziale Prawnym i Nadzoru,
w pokoju 245 w godzinach pracy Urzędu.

Tłoczono z polecenia Wojewody Podkarpackiego z dnia 11 sierpnia 2005 r.
